

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALR VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

**5610500– Sport faoliyati (futbol) ta'lif yo'nalishi bitiruvchilari
uchun ixtisoslik fanlaridan
yakuniy davlat attestatsiyasi imtihon
DASTURI**

Ixtisoslik fanlari:

- 2.01. Jismoniy tarbiya va olimpia tarixi
- 2.13. Sport pedagogik mahoratini oshirish(futbol)
- 2.12. Sport menejmenti
- 3.01. Futbol nazariyasi va uslubiyoti

ANNOTATSIYA

Mamlakatimizda "Insonga e'tibor va sifatlari ta'lim yili"da ilm-fanni yanada ravnaq toptirish, yoshlarimizni chuqur bilim, yuksak ma'naviyat va madaniyat egasi etib tarbiyalash, O'zbekistonning rivojlangan mamlakatga aylantirish maqsadida jadal islohotlar amalga oshirilmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev Oliy Majlisiga Murojaatnomasida ta'kidlaganidek, jamiyatimizda yoshlarimizning ma'naviy va ma'rifiy saviyasini doimiy yuksaltirish - birinchi darajali ahamiyatga egadir. Shu bois, "Milliy tiklanishdan - milliy yuksalish sari" degan dasturiy g'oya asosida, yoshlarni vatanga sadoqat ruhida tarbiyalash, ularda tashabbuskorlik, fidoyilik, axloqiy fazilatlarini shakllantirish - o'ta sharaflari vazifadir. Shunday ekan yuksak malakali kadrlarni tayyorlash va ularni kerakli bilimlar bilan qurollantirish maqsadida jismoniy tarbiya va sportning jamiyatdagi o'mini yanada mustahkamlash, qolaversa, hozirgi kunda mamlakatimiz sportchilarining erishayotgan yutuqlari, sportchilarni ruhiy tayyorlashning o'ziga xos yo'llari hamda xususiyatlari to'g'risidagi bilimlarini oshirish va takomillashtirish maqsadida ishlab chiqildi.

Yakuniy davlat attestatsiyasi sinovlari dasturi O'zbekiston Respublikasi Vazir Mahkamasining 13.12.2024 yildagi "Oliy va kasbiy ta'lim tashkilotlari bitiruvchilarining yakuniy davlat attestatsiyasini tashkil etish chora-tadbirlari to 'g 'risida" gi 836-tonli qarori bilan tasdiqlangan "Oliy ta'lim tashkilotlari bitiruvchilarining yakuniy davlat attestatsiyasini o'tkazish tartibi to 'g 'risida" gi Nizom asosida ishlab chiqilgan.

Tuzuvchilar:

- F.I.Mo'minov Sport faoliyati kafedrasi p.f.f.d. (PhD), professor;
- O'A.Farmonov Sport faoliyati kafedrasi dotsenti;
- F.I.Mo'minov Sport faoliyati kafedrasi p.f.f.d. (PhD), o'qituvchisi;
- R.S.Boymurodov Sport faoliyati kafedrasi dotsenti;
- F.A.Narzullayev Sport faoliyati kafedrasi katta o'qituvchisi;

Taqrizchilar:

- A.Sh.Inoyatov - Jismoniy tarbiya va sport fakulteti dekani, p.f.f.d (PhD), dotsent;
- A.E.Sattorov - Sport faoliyati kafedrasi mudiri, p.f.f.d (PhD), professor

Dastur Buxoro davlat universiteti Ilmiy kengashining 2025-yil 31-yanvardagi 6-Kengash qarori bilan tasdiqlangan

Yakuniy davlat attestatsiyasi sinovlari dasturi O'zbekiston Respublikasi Vazir Mahkamasining 13.12.2024 yildagi "Oliy va kasbiy ta'lim tashkilotlari bitiruvchilarining yakuniy davlat attestatsiyasini tashkil etish chora-tadbirlari to 'g 'risida" gi 836-tonli qarori bilan tasdiqlangan "Oliy ta'lim tashkilotlari bitiruvchilarining yakuniy davlat attestatsiyasini o'tkazish tartibi to 'g 'risida" gi Nizom asosida ishlab chiqilgan.

Muqaddima

- I. Umumiyyat qoidalar
- II. Yakuniy davlat attestatsiyasi sinovlari
- III. Yakuniy davlat attestatsiya komissiyalari tarkibi
- IV. Yakuniy davlat attestatsiyasini o'tkazish tartibi
- V. Yakuniy qoidalar

Mazkur Nizom O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi qonumi va Oliy ta'limning Davlat ta'lim standartiga muvofiq oliy ta'lim muassasalari bitiruvchilarining yakuniy davlat attestatsiyasini o'tkazish tartibini belgilaydi.

I. UMUMIY QOIDALAR

1. Oliy ta'lim muassasalari bitiruvchilarining yakuniy davlat attestatsiyasi bakalavrят yo'nalishlari va magistratura mutaxassisliklari o'quv jarayoni jadvaliga muvofiq o'tkaziladi.
2. Yakuniy davlat attestatsiyasi oliy ta'lim muassasasidagi har bir ta'lim yo'nalishi (mutaxassisligi) bo'yicha tashkil etiladigan yakuniy davlat attestatsiya komissiyalari tomonidan amalga oshiriladi.
3. Yakuniy davlat attestatsiyasi komissiyalarining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat: bitiruvchining bilim, malaka va ko'nikma darajasining davlat ta'lim standartlari talablariga muvofiq kelishini kompleks baholash; yakuniy davlat attestatsiyasi natijalarini bo'yicha bitiruvchilarga bakalavr (magistr) akademik darajasini berish masalasini hal qilish; komissiya faoliyati natijalarini tahlil qilish va ular asosida oliy ma'lumotli kadrlar tayyorlashni takomillashtirish bo'yicha takliflar ishlab chiqish.
4. Yakuniy davlat attestatsiyasi komissiyalari o'z faoliyatlarini mazkur Nizom hamda bakalavrят ta'lim yo'nalishlari va magistratura mutaxassisliklari bo'yicha bitiruvchilarining tayyorgarlik darajasi va ta'lim mazmuniga qo'yilgan Davlat ta'lim standartlari talablarini bajarishga yo'naltirilgan boshqa hujjalarga tayangan holda olib boradilar.

II. YAKUNIY DAVLAT ATTESTATSİYASI SINOVLARI

5. Yakuniy davlat attestatsiyasi ta'lim yo'nalishi (mutaxassisligi) o'quv rejalariga muvofiq quyidagi turlardagi attestatsiya sinovlaridan iborat:
  - xorijiy til bo'yicha yakuniy davlat attestatsiya sinovi (oliy ta'lim muassasasi Kengashi qaroriga asosan o'tkazilishi mumkin);
    - ta'lim yo'nalishi bo'yicha fanlararo (majburiy fanlar) yakuniy davlat attestatsiya sinovi;
    - diplom loyihasi himoyasi;
    - bitiruv malakaviy ish (magistrlik dissertasiyası) himoyasi.
  - 6. Xorijiy til bo'yicha yakuniy davlat attestatsiyasi sinovi mazkur fanning davlat ta'lim standartida belgilangan zaruriy mazmunidan kelib chiqqan holda o'quv dasturida nazarda tutilgan

materialarni talaba tomonidan o'zlashtirilganlik darajasini aniqlashga yo'naltirilgan bo'lishi kerak.

7. Ta'lif yo'nalishi (mutaxassisligi) bo'yicha fanlararo yakuniy davlat attestastiya sinovi fanlar mazmuniga qo'yiladigan talablar bilan bir qatorda, talaba tayyorligining mazkur ta'lif yo'nalishi (mutaxassislik) bo'yicha malaka talablarida bitiruvchiga nisbatan nazarda tutilgan umumiy talablarga ham javob bera olish darajasini aniqlashga yo'naltirilgan bo'lishi kerak.

8. Yakuniy davlat attestastiysi majburiy fanlardan (fanlararo) yakuniy davlat attestastiya sinovi yoki diplom loyihasi himoyasi yoxud bitiruv malakaviy ishi (magistrlik dissertastiysi) himoyasi shaklida o'tkazilishi bitiruvchilarining iqtidori, xohishi va ta'lif xususiyatidan kelib chiqqan holda oly ta'lif muassasasi Kengashi qarori bilan belgilanganadi.

Yakuniy davlat attestastiysiga oly ta'lif muassasasi Kengashi qaroriga asosan xorijiy til bo'yicha yakuniy davlat attestastiya sinovi qo'shimcha sifatida kiritilishi mumkin.

Oly ta'lif muassasasi Kengashining qarori bilan bitiruvchi uchun belgilangan yakuniy davlat attestastiysining shakli bir o'quv yili davomida o'zgartirilishiga yo'l qo'yilmaydi.

Yakuniy davlat attestastiysi sinovlari o'quv jarayoni jadvalida ko'rsatilgan muddatlarda fakultet dekanı yoki o'quv-uslubiy bo'lim (boshqarma) tomonidan tayyorlangan, oly ta'lif muassasasi o'quv ishlari bo'yicha prorektori tomonidan tasdiqlangan Yakuniy davlat attestastiysi sinovlari jadvali asosida o'tkaziladi.

9. Oly ta'lif muassasalarini tomonidan tajribali professor-o'qituvchilarni jalg etgan holda yakuniy davlat attestastiysi sinovlarining dasturlari va baholash mezonlari ishlab chiqiladi hamda oly ta'lif muassasasi Kengashi tomonidan tasdiqlanadi va yakuniy davlat attestastiysi boshlanishidan kamida uch oy oldin talabalar e'tiboriga yetkaziladi

III. YAKUNIY DAVLAT ATTESTATSIYA KOMISSIYALARI TARKIBI

10. Yakuniy davlat attestastiysi komissiyalari raisligiga nomzodlar kafedra mudiri tomonidan tasdiqlash uchun oly ta'lif muassasasi rektoriga (filial direktoriga) taqdim etiladi.

11. Yakuniy davlat attestastiysi komissiyasi raislari oly ta'lif muassasasining idoraviy mansubligidan qat'i nazar, ushu ta'lif muassasasida faoliyat yuritmayotgan olimlar, ishlab chiqarishning tajribali mutaxassislaridan tegishli oly ta'lif muassasasi rektorining (filial direktorining) buyrug'i bilan bir yil (kalendor yil) muddatga tasdiqlanadi. Bir kishi ketma-ket bir oly ta'lif muassasasida tegishli yo'nalish (mutaxassislik) bo'yicha ikki martadan ortiq yakuniy davlat attestastiysi komissiyasining raisi bo'lishi mumkin emas.

12. Yakuniy davlat attestastiysi komissiyasi raislari rahbarligida oly ta'lif muassasasi rektori (filial direktori) bilan birligida xorijiy til bo'yicha yakuniy davlat attestastiya sinovi (oly ta'lif muassasasi Kengashi qaroriga asosan) va (yoki) ta'lif yo'nalishi (mutaxassislik) bo'yicha fanlararo yakuniy davlat attestastiya sinovi va diplom loyihasi yoki bitiruv malakaviy ishi (magistrlik dissertastiysi) himoyasi yoki majburiy fanlardan yakuniy davlat attestastiya sinovini o'tkazish bo'yicha yakuniy davlat attestastiysi komissiyalari tarkibi shakllantiriladi.

13. Yakuniy davlat attestastiysi komissiyalari tarkibi mutaxassis tayyorlovchi oly ta'lif muassasasining ilmiy-pedagogik kadrlari (attestastiya komissiyasi umumiy tarkibining 50 foizigacha), shuningdek mazkur soha kadrlarining iste'molchilari bo'lgan korxona, tashkilot va nuassasalarning yuqori malakali mutaxassislar, turdosh oly ta'lif muassasalarining etakchi professor-o'qituvchi va ilmiy xodimlari, O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi tizimidagi egishli soha olimlardan iborat bo'ladi.

14. Yakuniy davlat attestastiya komissiyalari tarkibi kamida 5 nafar professor-o'qituvchi a mutaxassislardan shakllantiriladi. Yakuniy davlat attestastiysida vasiylik kengashi va onuniy vakillari hamda kadrlar buyurtmachilarini jamoatchilik asosida kuzatuvchi sifatida atnashishi mumkin.

Yakuniy davlat attestastiya sinovlari jarayoni onlayn rejimda ovozi videotranslyastiya qilinadi hamda ushu video tasvirlar 1 yil davomida mutaxassislik kafedrasida saqlanadi.

15. Yakuniy davlat attestastiya sinovlari bo'yicha yakuniy davlat attestastiysi komissiyalarining tarkibi oly ta'lif muassasasi rektori (filial direktori) tomonidan bitiruv semestri boshlanishidan bir oy oldin tasdiqlanadi.

Zaruriyat bo'lganda attestastiya sinovlarining biri bo'yicha bitta rais rahbarligida bir nechta yakuniy davlat attestastiya komissiyalarini tuzilishi mumkin.

Yakuniy davlat attestastiysi jarayonida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Ta'lif sifatini nazorat qilish Davlat inspekstiyasi vakillari ishtirot etishlari mumkin.

Oly ta'lif muassasalarining davlat attestastiysiidan o'tmagan yo'nalish va mutaxassislik bitiruvchilarining yakuniy davlat attestastiysi ushu oly ta'lif muassasasining yuqori turuvchi vazirlik (idora) tomonidan tashkil etiladigan davlat attestastiya komissiyasi tomonidan o'tkaziladi.

IV. YAKUNIY DAVLAT ATTESTATSIYASINI O'TKAZISH TARTIBI

16. Yakuniy davlat attestastiysi sinovlari boshlanishidan oldin yakuniy davlat attestastiya komissiyasi raislari bilan oly ta'lif muassasasi rektori (filial direktori) shaxsan yakuniy davlat attestastiysi komissiyalarining tayyorlarlik darjasni, komissiya raislari va a'zolarining vazifalari, bitiruvchilarga qo'yilayotgan talablar, tartib-intizom to'g'risida yig'ilish o'tkazadi.

17. Yakuniy davlat attestastiysi sinovlari yozma, test yoki og'zaki usulda tashkil etiladi va ushu tartib oly ta'lif muassasasi Kengashi qarori asosida ta'lif muassasasi rektori (filial direktori) tomonidan belgilanadi hamda yakuniy davlat attestastiysi boshlanishidan uch oy oldin talabalar e'tiboriga yetkaziladi. Talabalar sinov o'tkaziladigan fanlar dasturlari bilan ta'minlanadilar, ularga tayyorlarlik ko'rish va maslahatlar berish uchun ziar sharoitlar yaratiladi.

18. Yakuniy davlat attestastiysiga tegishli o'quv reja va fan dasturlarini to'liq tugatgan va o'quv rejasida nazorat utilgan barcha sinovlardan muvaffaqiyatlari o'tgan talabalar qo'yiladi. O'zbekiston Respublikasi oly ta'lif muassasalarini bitiruvchilarini tegishli ta'lif dasturlarini to'liq o'zlashtirgandan keyin yakuniy davlat attestastiysiidan o'tishlari majburiydir.

19. Yakuniy davlat attestastiysi sinovlari va diplom loyihasi yoki bitiruv malakaviy ishi (magistrlik dissertastiysi) himoyasi yoxud majburiy fanlardan yakuniy davlat attestastiya sinovi yakuniy davlat attestastiya komissiyalarining ochiq majlislarida, a'zolarning kamida uchdan ikki qismi ishtirot etgan holda, rais ishtirot etmagan taqdirda rais o'rinosari raisligida o'tkaziladi. Diplom loyihasi yoki bitiruv malakaviy ishi (magistrlik dissertastiysi) himoyasi yoxud majburiy fanlardan yakuniy davlat attestastiya sinovi ishlab chiqarish bazasida tashkil etilgan kafedra filiallarda sohaning etakchi mutaxassislarini jalg etgan holda o'tkazilishi mumkin.

Yakuniy davlat attestastiysiga kiritilgan barcha turdag'i attestastiya sinovlarini bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichi talabalar bilimini nazorat qilish va baholashning reyting tizimiga muvofiq aniqlanadi hamda yakuniy davlat attestastiysi komissiyasining majlis bayoni rasmiylashtirgandan so'ng shu kunning o'zida e'lon qilinadi.

Yakuniy davlat attestastiysiga kiritilgan barcha turdag'i attestastiya sinovlarida mualliflikni o'zlashtirishga (plagiatga) yo'l qo'yilmaydi. Bunday holat aniqlanganda davlat attestastiya komissiyasi tomonidan bitiruvchiga tegishli attestastiya sinovidan qoniqsarsiz baho qo'yiladi yoki qo'yilgan ijobji baho bekor qilinadi.

20. Yakuniy davlat attestastiya komissiyasi bitiruvchilarining yakuniy davlat attestastiysi sinovlari natijalari asosida ularga ta'lif yo'nalishi (mutaxassisligi) bo'yicha bakalavr (magist) darjasini berish haqida qaror qabul qiladi.

Yakuniy davlat attestastiya komissiyalarining qarorlari ochiq ovoz berish yo'li bila majlisda ishtirot etuvchilarining ko'pchilik ovozi bilan qabul qilinadi. Ovozlar teng bo'lgan holda raisning ovozi hal qiluvchi hisoblanadi.

21. Oly ta'lif muassasasi bitiruvchisi yakuniy davlat attestastiysi tarkibiga kiritilg yakuniy davlat attestastiya sinovidan muvaffaqiyatlari o'tgandan so'ng unga muvofiq darajada oly ma'lumot to'g'risidagi diplom va uning ilovasi beriladi.

22. Fanlar dasturlarini o'zlashtirishda katta yutuqlarga erishgan va o'quv rejasidagi barcha fanlarning kamida 3/4 qismi bo'yicha 86 ball va undan yuqori (5 baholik tizimda 5 baho (a'lo) o'zlashtirish ko'satkichlariga erishgan, (bosqqa fanlar bo'yicha o'zlashtirish ko'satkichi 71 balidan (5 baholik tizimda o'zlashtirish ko'satkichi 4 bahodan (yaxshi) kam bo'limgan), shuningdek, yakuniy davlat attestasiysi sinovlari bo'yicha kamida 86 ball (5 baholik tizimda 5 baho (a'lo) o'zlashtirish ko'satkichlariga ega bo'lgan bakalavriat bitiruvchisiga «imtiyoziy» diplom beriladi.

23. Yakuniy davlat attestasiysi sinovidan o'ta olmagan shaxs o'qish muddati tugagandan so'ng, arizasiga muvofiq yakuniy davlat attestasiysi sinovini keyingi 3 yil davomida qayta topshirish huquqiga ega.

Yakuniy davlat attestasiysi sinovidan o'ta olmagan shaxs keyingi o'quv yili boshlanganidan keyin yakuniy davlat attestasiyi sinovini qayta topshirishga ruxsat berishni so'rab olyi ta'lim muassasasi rektori (filial direktori) nomiga ariza bilan murojaat qilishi mumkin. Bunda, shaxsga yakuniy davlat attestasiyi sinovini keyingi har bir o'quv yilida (3 yil davomida) 2 martadan ortiq qayta topshirishga yo'l qo'yilmaydi.

Yakuniy davlat attestasiyi sinovini qayta topshirishga ruxsat berish olyi ta'lim muassasasi rektorining (filial direktorining) buyrug'i bilan rasmiylashtiriladi.

24. Yakuniy davlat attestasiysi sinovidan keyingi 3 yil davomida qayta o'ta olmagan talabaga akademik ma'lumotnomasi beriladi va u o'matilgan tartibda, to'lov-kontrakt asosida tegishli bitiruv kursiga o'qish uchun qayta tiklanishi mumkin.

26. Uzrli sabab bilan yakuniy davlat attestasiysi sinovlariga kelmagan talabalar rektorming buyrug'i bilan yakuniy davlat attestasiyi komissiyasining ishi yakunlanishiga qadar boshqa muddatlarda o'tkaziladigan yakuniy davlat attestasiysi sinovlariga kiritilishi mumkin.

27. Yakuniy davlat attestasiysi sinovlarida olgan bahosiga e'tiroz bildirgan bitiruvchilarining arizalarini ko'rib chiqish uchun olyi ta'lim muassasasi rektorining (filial direktorining) buyrug'i bilan apellyastiya komissiyasi tuziladi.

Apellyastiya komissiyasi olyi ta'lim muassasasining ilmiy-pedagogik kadrlari (apellyastiya komissiyasi umumiye tarkibining 40 foizigacha), shuningdek tegishli sohaning malakali mutaxassislar, turdosh olyi ta'lim muassasalarining tajribali professor-o'qituvchi va ilmiy xodimlari orasidan kamida 5 kishidan iborat tarkibda shakllantiriladi.

Apellyastiya komissiyasi tarkibiga joriy yilda yakuniy davlat attestasiysi komissiyasi ishida ishtiroy etgan shaxslarning kiritilishi taqiqanadi.

28. Yakuniy davlat attestasiysi jarayonida qo'yilgan bahodan norozi bo'lgan bitiruvchilar yakuniy davlat attestasiysi baholari e'lon qilingan kundan e'tiboran uch kun muddat ichida apellyastiya komissiyasiga murojaat qilish huquqiga egadirlar.

29. Apellyastiya komissiyasi o'z xulosasini bitiruvchiga bir kun muddat ichida ma'lum qilishi lozim.

30. Yakuniy davlat attestasiysi komissiyasining ishi bo'yicha yillik hisobot olyi ta'lim muassasasi ilmiy kengashida ko'rib chiqiladi. Mazkur ilmiy kengashga yakuniy davlat attestasiysi komissiyalari raislari taklif qilinadi.

V. YAKUNIY QOIDALAR

31. Mazkur Nizomda belgilangan qoidalar bo'yicha nizolar qonun hujjatlariga muvofiq hal qilinadi.

32. Ushbu Nizom O'zbekiston aloqa va axborotlashtirish agentligi, "O'zbekiston temir yo'llari" DAK, Davlat soliq qo'mitasi, Badiiy akademiya, Navoiy kon-metallurgiya kombinati, Xalq ta'limi vazirligi, Sog'liqni saqlash vazirligi, Qishloq va suv xo'jaligi vazirligi, Madaniyat va sport ishlari vazirligi, Tashqi ishlar vazirligi va O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Davlat test markazi bilan kelishilgan.

"O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami", 2009 yil, 23-son, 267-modda.
5610500– Sport faoliyati (futbol) ta'lim yo'nalishi bitiruvchilar uchun umumkasbiy, ixtisoslik fanlaridan
Yakuniy davlat attestasiyi sinovi yozma ishlarini
BAHOLASH MEZONILARI

			Umumiyl ball - 100 ball
Yozma ish uchun 4 tadan savol tuziladi va har bir savolga "0" balidan "25" ballgacha baholanadi.	20-25-ball	Talaba berilgan yozma ishdagi 4 ta savolning har birini mohiyatini tushunishi, bilishi, tasavvurga ega bo'lishi lozim. Uni ilmiy asoslagan holda ijodiy fikrlab, mustaqil mushohada yuritib, imloviy xatosiz yoritib berishi hamda shu sovollarda berilgan ma'lumotlarni taqqoslay olishi, xulosa va qarorlar chiqargan holda, amalda qo'llay bilihi kerak. Talaba 4 ta savolga ham shu mezon asosida javob bergan bo'lsa, yozma ishga maksimal 100 ball (4x25 ball) qo'yiladi. Talabaning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'satgichini nazorat qilishda quyidagi namunaviy mezonlar tavsija etiladi (har bir savol uchun): <ul style="list-style-type: none"> • mustaqil mushohada yurita olish; olgan bilimlarni amalda qo'llay olish; • mohiyatini tushunish; bilish, aytilib berish; tasavvurga ega bo'lish. 	
	15-20 ball	Talaba berilgan yozma ishdagi 4 ta savol to'g'risida bilim va tasavvurga ega bo'lishi lozim. Savolni mohiyatini tushungan holda mustaqil mushohada yuritib, savol mazmummini yoritib berishi kerak. Berilgan ilmiy ma'lumotlarni o'zaro taqqosha qynaladi, xulosalar yakuniga yetmagan. Talaba 4 ta savolga ham shu mezon asosida javob bergan bo'lsa, yozma ishga 20 ball (5x4 ball) qo'yiladi. 15-20-ball ball uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim: <ul style="list-style-type: none"> • mustaqil mushohada yurita olish; olgan bilimlarni amalda qo'llay olish; • mohiyatini tushunish; bilish, aytilib berish; tasavvurga ega bo'lish. 	86-100-ball. A'lo, (86-100 %).
	10-15 ball	Talaba yozma ishdagi 4 ta savolni mohiyatini tushunishi, tasavvurga ega bo'lishi, qisman bilishi hisobga olinadi. Ilmiy ma'lumotlar qisman yozilgan, bu ma'lumotlar asosida mustaqil fikr va xulosalar yurita olmaydi. Talaba 4 ta savolga ham shu mezon asosida javob bergan bo'lsa, yozma ishga 15 ball qo'yiladi. 10-15-ball ball uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim: <ul style="list-style-type: none"> • mohiyatini tushunish; bilish, aytilib berish; tasavvurga ega bo'lish. 	71-85-ball. yaxshi (71-85 %).
	5-10-ball	Talaba 4-ta savolning mohiyatini qisman tushunsa, ilmiy ma'lumotlarni yozishda xatoliklarga yo'l qo'ysa. Mustaqil fikr va xulosalar yoritilmagan bo'lsa, yozma ishga jami 10 ball qo'yiladi.	55-70-ball. Qoniqarli, (55-70 %)
	0-5 ball	Talaba 4-ta savolni mohiyatini tushunmasa, ilmiy ma'lumotlarni bayon etishda qo'pol xatoliklarga yo'l qo'yilsa, ma'lumotlar asosida mustaqil fikr yurita olmasa, yozma ishga jami 5 ball qo'yiladi.	0-54 ball. Qoniqarsiz, (0-54 %)

2.01. Jismoniy tarbiya va olimpiya tarixi

Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarning jismoniy tarbiya va sportni turli tarixiy davrlarda rivojlanish qonuniyatlari, tizimlari to'g'risidagi ilmiy-nazariy bilimlarini shakllantirishdir.

Fanning vazifasi - talabalarga jismoniy tarbiya va sport tarixini ilmiy- nazariy jihatdan tahlil qilish, jismoniy tarbiya va sport sohasida erishilgan yutuqlarni, O'zbekistonda jismoniy tarbiya va olimpiya harakati tarixini, jismoniy tarbiya usullari, shakllari, vositalarini rivojlanishi hamda eng ilg'or tajribalarini o'rgatishdan iborat.

I -modul. Jismoniy tarbiya va olimpiya harakati tarixi

1-mavzu. "Jismoniy tarbiya va olimpiya harakati tarixi" faniga kirish. Qadimgi davrda Jismoniy tarbiya

Jismoniy tarbiya va olimpiya harakati tarixi fanining asosiy maqsadi va vazifalari. Qadimgi mazmuni va asosiy tushunchalari. Jismoniy tarbiya va olimpiya harakati tarixi fanining asosiy vazifalari. Jismoniy tarbiya va olimpiya harakati tarixi fanining o'rganish manbalari. Fanning jismoniy tarbiya va olimpiya sporti sohasidagi o'rni va ta'limg-tarbiyaviy ahamiyati. Qadimgi davrda jismoniy tarbiyaning xususiyatlari. Qadimgi Sharq davlatlarida jismoniy tarbiya. Qadimgi Gretsya davlatlarida jismoniy tarbiya. Sparta va Afina tarbiya tizimlari. Qadimgi olimpiya o'yinlari va ularning ahamiyati. Qadimgi Rimda jismoniy tarbiya.

2- mavzu. O'rta asrlarda jismoniy tarbiya (V – XVII asrlar)

O'rta asrlarda chet el mamlakatlarida jismoniy tarbiyaning rivojlanish xususiyatlari (V-XVII asrlar). Yevropa davlatlarida feodallar, dehqonlar va shaharlarning jismoniy tarbiyasi. Ritsarlarni tarbiyalash tizimi. Gumanislarning jismoniy tarbiya to'g'risidagi fikrlari. Osiyo, Amerika va Afrika mamlakatlarida o'rta asrlarda jismoniy tarbiya.

3- mavzu. Yangi davrda jismoniy tarbiya (XVIII – XIX asrlar)

Yanga davrda chet el mamlakatlarida jismoniy tarbiya va sport. Jismoniy tarbiya nazariy asoslarining taraqqiy etishi. Yevropa mamlakatlarida gimnastika tizimlarining vujudga kelishi. Angliya va AQShda sport va sport o'yinlarining rivojlanishi. Osiyo, Amerika va Afrika namlakatlarida jismoniy tarbiya.

4- mavzu. Eng yangi davrda jismoniy tarbiya va olimpiya harakati (XX asr boshlari – hozirgi davrgacha)

Eng yangi davrda chet el mamlakatlarida jismoniy tarbiya va sport rivojlanishining ususiyatlari. Jahon urushlari o'tasidagi davrda chet el mamlakatlarda jismoniy tarbiya va sport. Jismoniy tarbiyaning harbiylashtirilishi. Sportning professional va zamonaviy yo'nalishlari. Xalqaro sport harakati vujudga kelishining asosiy omillari. Sportning taraqqiy etishi va xalqaro sport tashkilotlarining tuzilishi. Xalqaro sport federatsiyalari. Jahon, Yevropa va Osiyo tempiotatlari. Hozirgi davrda sport harakatining rivojlanishi va dolzarb muammolari.

II- modul. Xalqaro olimpiya harakati tarixi

5- mavzu. Qadimgi Olimpiya o'yinlari

Qadimgi davrda Yunonistonda Olimpiya o'yinlari. Qadimgi Yunonistonda Olimpiya o'yinlarining vujudga kelishi. Qadimgi olimpiya o'yinlari haqidagi afsonalar. Qadimgi olimpiya o'yinlarining dasturi va ularning xususiyatlari. Qadimgi Olimpiya o'yinlarining ijtimoiy-siyosiy, tisodiy, madaniy ahamiyati. Qadimgi yunon olimpiya o'yinlarining ta'qilangan sabablari.

6- mavzu. Zamonaviy Olimpiya o'yinlarining qayta tiklanishi

Olimpiya o'yinlarini qayta tiklash g'oyalarining rivojlanishi. XIX asming oxirida zamonaviy olimpiya o'yinlarini tiklash g'oyasining hayotga tatbiq etilishi. P'yer de Kuberten yoti va faoliyatining ahamiyati. I Xalqaro ta'sis Kongressi (1894) va uning tarixiy ahamiyati.

7- mavzu. Xalqaro Olimpiya qo'mitasi

Xalqaro Olimpiya Ko'mitasi va uning faoliyati. Xalqaro olimpiya tizimining umumiy tuzilmasi. Xalqaro Olimpiya Qo'mitasi (XOQ) va uning faoliyati. Olimpiya Xartiyasi – olimpiya harakatinin asosiy huquqiy xujjati. XOQning maqsadi va vazifalari. XOQning tarkibi va asosiy organlari. XOQ sessiyalari. XOQ prezidentlari. XOQning shtab-kvartirasi.

Olimpiya kongresslari va ularning ahamiyati. Xalqaro Olimpiya akademiyasi va uning faoliyati. Xalqaro sport federatsiyalari (XSF) va ularning faoliyati. XSF Bosh Assambleyasi, unung maqsadi va vazifalari.

8- mavzu. Qishki Olimpiya o'yinlari

Qishki Olimpiya o'yinlarining umumiy tavsifi. 1924-1936 yillarda o'tkazilgan qishki Olimpiya o'yinlari. 1948-1992 yillarda o'tkazilgan qishki Olimpiya o'yinlari. 1994 yildan hozirgi davrgacha o'tkazilgan qishki Olimpiya o'yinlari. Qishki olimpiya sport turlarining tavsifi va xususuyatlari. Olimpiya sport turlarining Olimpiya o'yinlari dasturiga kiritilish mezonlari.

9- mavzu. Paralimpiya qo'mitasi

Paralimpiya qo'mitasi. Paralimpiya o'yinlarini. Paralimpiya o'yinlarining xususiyatlari. Paralimpiya sport turlarining tavsifi. Paraosyo o'yinlari. Jahon talabulari Universiadalarining vujudga kelishi. Yozgi Universiadalar (1959 yildan hozirgi davrgacha). Qishki Universiadalar (1960 yildan hozirgi davrgacha). Jahon Yoshlar o'yinlari.

10- mavzu. Olimpiya o'yinlariga kiritilgan sport turlari haqida umumiy tafsif

Yozgi olimpiya o'yinlarida 1896-2022 yillarda kiritilgan sport turlari va ular haqida ma'lumot. Qishki olimpiya o'yinlariga 1924-2022 yillarda kiritilgan sport turlari va ular haqida ma'lumot. Paralimpiya o'yinlariga kiritilgan sport turlari va ular haqida ma'lumot.

III-modul . O'zbekistonda jismoniy tarbiya va olimpiya harakati

11- mavzu. Markaziy Osiyoda qadimgi davr va o'rta asrlarda O'zbekistonga hozirgi zamon olimpiya harakatining kirib kelishi (XIX asr oxiri – XX asruning boshlari)

Qadimgi davrda Markaziy Osiyoda jismoniy tarbiyaga oid arxeologik topilmalar va yozma manbalar. "Avesto" – qadimgi yozma ma'naviy va ma'nify manba siyofida. Qadimgi Markaziy Osiyo xalqlarining ta'limg-tarbiya tizimi va turmush tarzida jismoniy tarbiyuning ahamiyati.

Qadimgi ajodolarimiz jismoniy tarbiyasingin xususiyatlari. Qadimgi O'zbekiston xalqlarining o'yinlari va jismoniy mashqlarining umumiy tavsifi. Markaziy Osiyoda o'rta asrlar davrida jismoniy tarbiya (IX – XVI asrlar). Sharqning buyuk alloma va mutafakkirlarining jismoniy tarbiya to'g'risidagi fikrlari. Abu Ali Ibn Sinoning "Tib qonunlari" asarida jismoniy tarbiya to'g'risida. Amir Temuring harbiy-jismoniy ta'lomi. O'rta asrlar davrida Markaziy Osiyo xalqlarining jismoniy mashqlari va milliy o'yinlari.

12- mavzu. O'zbekiston Respublikasida mustaqillik yillarda jismoniy tarbiya va olimpiya harakati (1991 – 2000 yilgacha)

O'zbekistonda jismoniy tarbiya va sportni rivojlanish xususiyatlari. Jismoniy tarbiya bo'yicha mutaxassislarini tayyorlash. Mehnat va o'quv muassasalarida jismoniy tarbiya va sport. Sport inshootlarini qurish. Respublika va Butunittifoq spartakiadalar. O'zbekiston sportchilarining sobiq Ittifoq terma jamoasi tarkibida xalqaro sport musobaqlarida ishtiroyi va yutuqlari

13- mavzu. O'zbekiston Respublikasida mustaqillik yillarda jismoniy tarbiya va olimpiya harakati (2000 – hozirgi davrgacha)

O'zbekiston Respublikasida mustaqillik yillarda jismoniy tarbiya va sportning rivojlanishi va istiqbollarli. O'zbekiston Respublikasining "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida" yangi

tahridagi Qonuni va uning ahamiyati. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti va hukumatining jismoniy tarbiya va ommaviy sportni yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risidagi qarorlari. Ommaviy sport tadbirlari. O'zbekistonda milliy sport turlari va xalq o'yinlarini rivojlantirishga doir musobaqalar. O'quvchi yoshlarning sport musobaqalari. Bolalar sporti. Ayollar sporti. Nogironlar va jismoniy imkoniyati cheklangan shahslarning moslashtiruvchi sportini rivojlantirish yo'llari.

14- mavzu. O'zbekistonda olimpiya harakatining rivojlanishi

O'zbekistonda olimpiya harakatining rivojlanish davrlari. O'zbekiston sportchilarining sobiq ittiqoq terma jamoasi tarkibida 1952-1992, 1994-2024 yillarda o'tkazilgan Olimpiya o'yinlaridagi ishtiroti.

O'zbekiston Respublikasida mustaqillik yillarda olimpiya harakatining rivojlanishi. O'zbekiston Milliy Olimpiya Qo'mitasining (O'zMOQ) tashkil topishi (1992). O'zMOQning XOQ tomonidan tan olinishi. O'zMOQ Nizomi Olimpiya xartiyasiga mos ravishda tuzilgan xujut sifatida. O'zMOQning maqsadi va vazifalari. O'zbekiston MOQning tarkibi va asosiy organlari. O'zMOQ prezidentlari.

O'zbekiston Respublikasi Olimpiya Akademiyasi, unung maqsadi va vazifalari. O'zbekiston sportchilarining Olimpiya o'yinlaridagi ishtiroti va yutuqlari.

15- mavzu. Yozgi Olimpiya o'yinlari

Yozgi Olimpiya o'yinlarining umumiy tafsifi. 1896-1912 yillarda o'tkazilgan Olimpiya o'yinlarining xususiyatlari. 1920-1948 yillardagi Olimpiya o'yinlarining xususiyatlari. 1952-1988 yillardagi Olimpiadalarining xususiyatlari. 1992 – hozirgi davrgacha o'tkazilgan Olimpiya o'yinlarining xususiyatlari. Olimpiya o'yinlarini tashkil qilish va o'tkazish tartiblari. Olimpiya o'yinlarini o'tkazish uchun sahami tanlash tartib-qoidalari. Olimpiya o'yinlari Tashkiliy qo'mitasining faoliyati.

Asosiy adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi qonuni. "Xalq so'szi" gazetasi, 2015 yil 5 sentabrda soni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi tog'risida"gi Farmoni. - T.: "Adolat", 2017.

3. Kurbanov D.I. Jismoniy tarbiya va olimpiya harakati tarixi. Darslik B.: "Durdona"nashriyoti, 2023.

4. Rachel Bladon. The Story of Olympics: An Unofficial History. Oxford, Macmillan Publishen Limited, 2012.

5. L.B. Sobirova –Olimpiya va paralimpiya harakatining tarixi. O'quv qo'llanma Chirchiq-2020

Qo'shimcha adabiyotlar

6. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz. T.: "O'zbekiston", 2017.

7. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. T.: "O'zbekiston" NMU, 2018.

8. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasini o'rGANISH va keng jamoatchilik o'ttasida targ'ib etishga bag'ishlangan ilmiy-ommabop qo'llanma. T.: "Ma'naviyat", 2018.

9. Ergashev Q., Hamidov H. O'zbekiston tarixi. O'quv qo'llanma. T.: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot, 2015.

10. Akramov A.K. O'zbekistonda jismoniy tarbiya va sport tarixi. O'quv qo'llanma. T.: O'zDTI nashriyoti, 2002.

11. Ernazarov e. Olimpiada – jahon sporti bayrami. Ilmiy-ommabop risola. T.: "SHarq" nashriyot-matbaa aktsiyadorlik kompaniyasi bosh tahriri, 2008.

2.13. Sport pedagogik mahoratini oshirish(futbol)

I.Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad - futbol sport turini o'rgatishda talabalarda amaliy bilim, ko'nikim va malakalarni shakllantirish.

Fanning vazifasi futbol sport turini harakatlanish texnikasini, o'yin texnikasini, tayyorgarlikning asoslarini, harakatlarga o'rgatish usullari va vositalarini mashgulotlarda qo'llay olish, jismoniy tayyorgarlikni tarbiyalash va rivojlantirish vosita va usullarini, sport mashg'ulotlarini tashkil etish asoslari bo'yicha amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilgan.

Fanni o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida talaba: futbol o'yini texnikasining asosiy tushunchalari, atamalari; futbol o'yiniga o'rgatishdagi vosita va usullari; didaktik tamoyillar; texnik usullar; futbol o'yining usullarini ijro etish; futbol o'yini usullarini o'zlashtirish darajasini nazorat qilish va baholash testlari hamda uslublarni qo'llash;

futbol o'yini taktikasidagi asosiy tushunchalar, taktik tizimlar, strategiya va uning ahamiyati, futbolchilarning bajaradigan funksiyalari;

jismoniy tayyorgarlikning ahamiyati; jismoniy sifatlarni rivojlantirishning vosita va usullari; texnik-taktik va jismoniy tayyorgarlikning o'zaro aloqadorligi haqidagi tasavvurga; futbol o'yini elementlariga o'rgatish vositalari va usullarini qo'llash; futbol texnikasiga o'rgatish vosita va usullarini qo'llash; futbol taktikasiga o'rgatish vosita va usullarini qo'llash; jismoniy tayyorgarlikni amalga oshirishda vosita va usullarini qo'llash; turli yosh va malakadagi futbolchilarni va shug'ullanuvchilarni xususiyatlaridan kelib chiqib futbolga o'rgatish; texnik-taktik va jismoniy tayyorgarlikni o'zaro birgalikda o'rgatish vosita va usullarini qo'llash; futbol musobaqalarini tashkil etish va o'tkazish bo'yicha amaliy ko'nikmalariga; futbol sport turi bo'yicha turli mazmundagi va vazifali mashg'ulotlarni tashkil etish va o'tkazish; texnik tayyorgarlikni amalga oshirishda vosita va usullarini to'g'ri tanlay bilish va ularni qo'llash; taktik tayyorgarlikni amalga oshirishda vosita va usullarini to'g'ri tanlay bilish va ularni qo'llash:

1-MODUL. Mutaxassislikka kirish

1-mavzu. Harakatlanish texnikasiga o'rgatish va ularni takomillashtirish

Futbolchilarning asosiy harakatlanish texnikasiga o'rgatish va ularni takomillashtirishning amaliy usullari. Yugurish, sakrash va boshqa harakatlar texnikasiga o'rgatish va ularni takomillashtirish.

2-mavzu. Futbolchilarning asosiy harakatlanish texnikasiga o'rgatish va ularni takomillashtirish

Futbol o'yining asosiy texnik xarakatlariga o'rgatish. Mos tarzdagi vosita va usullar bilan ularni rivojlantirib borish. Turli yoshda texnik malakalarni shakllantirish vosita va usullari. Futbolchilarning harakatlanish texnikasiga o'rgatish va uni takomillashtirish. Yugurish, sakrash va boshqa xarakatlar texnikasiga o'rgatish va ularni takomillashtirish. Tayyorgarlikni turli bosqichlarida vosita va usullarini qo'llash.

2-MODUL. Futbol o'yinining asosiy texnik harakatlariiga o'rgatish va ularni takomillashtirish

3-mavzu. To'p uzatish texnikasiga o'rgatish va uni takomillashtirish

To'pni turli usullarda uzatish texnikasiga o'rgatish va ularni takomillashtirish. Texnikani egallash bo'yicha o'tiladigan mashg'ulotlardagi vositalar va usullar. Texnik malakalarni shaklanishdan keyingi barqorolashtirish va mahoratni takomillashtirish vosita va usullari.

4-mavzu. To'pni olib yurish texnikasiga o'rgatish va uni takomillashtirish

To'pni turli usullarda olib yurish texnikasiga o'rgatish va ularni takomillashtirish. Tayyorgarlikni turli bosqichlarida vosita va usullarni qo'llash.

5-mavzu. To'pni to'xtatish texnikasiga o'rgatish va uni takomillashtirish

To'pni turli usullarda to'xtatish texnikasiga o'rgatish va ularni takomillashtirish. Tayyorgarlikni turli bosqichlarida vosita va usullarni qo'llash.

6-mavzu. Raqibni aldab o'tish texnikasiga o'rgatish va uni takomillashtirish

Raqibni turli usullarda aldab o'tish texnikasiga o'rgatish va ularni takomillashtirish. Tayyorgarlikni turli bosqichlarida vosita va usullarni qo'llash.

7-mavzu. Raqibdan to'pni olib qo'yish texnikasiga o'rgatish va uni takomillashtirish

Raqibdan turli usullarda to'pni olib qo'yish texnikasiga o'rgatish va ularni takomillashtirish. Tayyorgarlikni turli bosqichlarida vosita va usullarni qo'llash.

8-mavzu. Darvozaga zarba berish texnikasiga o'rgatish va uni takomillashtirish

Darvozaga turli usullarda zarba berish texnikasiga o'rgatish va ularni takomillashtirish. Tayyorgarlikni turli bosqichlarida vosita va usullarni qo'llash.

9-mavzu. Standart vaziyatlarda texnik harakatlarni bajarishga o'rgatish va ularni takomillashtirish

Turli standart vaziyatlarda texnik harakatlarni bajarishga o'rgatish va ularni takomillashtirish.

10-mavzu. Darvozabon o'yini

Darvozabon o'yin mahoratiga binoan ko'pincha jamoaning yutuqlari bataysil bog'liqidir. Shuning uchun darvozabondan katta jismoniy tayyorgarlikni, epchillikni, tezkorlikni, chidamlilikni va sezgirlikni talab qiladi. Shu boisdan epchillikni tarbiyalashda, shuningdek huddi kuch va tezlikda ham oldingi yuklamadan nagruzka charchash alomatlari bo'limgandagina, o'zlarini mashqlarni bajaradilar.

3-MODUL. Futbol taktikasiga o'rgatish va uni takomillashtirish.

11-mavzu. Yakka tartibdag'i taktik xarakatlarga o'rgatish va ularni takomillashtirish

Futbol o'yinining asosiy taktik xarakatlariiga o'rgatish va ularni takomillashtirish. Xujumdag'i va ximoyadagi yakka tartibdag'i taktik xarakatlarga o'rgatish va ularni takomillashtirish.

12-mavzu. Guruhli taktik xarakatlarga o'rgatish va ularni takomillashtirish

Xujumdag'i va ximoyadagi guruhli taktik xarakatlarga o'rgatish va ularni takomillashtirish. Guruhli kombinatsion xarakatlarga o'rgatish va ularni takomillashtirish. Ikki tomonlarning o'yinlarda (murakkab sharoitlarda) o'zlashtirilgan xarakatlarni mustahkamlash. Turli tarkiblarda guruxli taktik xarakatlarga o'rgatish va ularni takomillashtirish.

13-mavzu. Turli tizimlarda guruxli taktik xarakatlarga o'rgatish va ularni takomillashtirish

Turli tizimlarda guruxli taktik xarakatlarga o'rgatish va ularni takomillashtirish. 1-3-4-3, 1-4-3-3, 1-4-4-2, 1-5-3-2, 1-5-4-1, va boshqa ko'rimichdag'i tizimlarda o'zaro harakatlarni o'rgatish va takomillashtirish.

14-mavzu. Jamoaviy taktik xarakatlarga o'rgatish va ularni takomillashtirish

Jamoaviy kombinatsion xarakatlarga o'rgatish va ularni takomillashtirish. Ikki tomonlarning o'yinlarda (murakkab sharoitlarda) o'zlashtirilgan jamoaviy kombinatsion xarakatlarni mustahkamlash. Turli tarkiblarda jamoaviy taktik xarakatlarga o'rgatish va takomillashtirish. Turli tizimlarda jamoaviy taktik xarakatlarga o'rgatish va takomillashtirish.

4-MODUL. Jismoniy tayyorgarlik

15-mavzu. Jismoniy tayyorgarlik bo'yicha o'quv-mashg'uotlarni tashkil etish. Asosiy jismoniy sifatlarni tarbiyalash va rivojlantirish

Jismoniy tayyorgarlik. Asosiy jismoniy sifatlarni tarbiyalash va rivojlantirish vosita va usullari.

16-mavzu. Maxsus jismoniy tayyorgarlik mashg'uoti. Epchillik jismoniy sifatini tarbiyalash va rivojlantirish

Turli yosh va malakaga ega futbolchilarni epchillik jismoniy sifatini tarbiyalash va rivojlantirish vosita va usullari.

17-mavzu. Maxsus jismoniy tayyorgarlik mashg'uoti. Tezlik jismoniy sifatini tarbiyalash va rivojlantirish

Turli yosh va malakaga ega futbolchilarni tezlik jismoniy sifatini tarbiyalash va rivojlantirish vosita va usullari.

18-mavzu. Maxsus jismoniy tayyorgarlik mashg'uoti. Egiluvchanlik jismoniy sifatini tarbiyalash va rivojlantirish

Turli yosh va malakaga ega futbolchilarni egiluvchanlik jismoniy sifatini tarbiyalash va rivojlantirish vosita va usullari.

19-mavzu. Maxsus jismoniy tayyorgarlik mashg'uoti.

Kuch jismoniy sifatini tarbiyalash va rivojlantirish. Turli yosh va malakaga ega futbolchilarni kuch jismoniy sifatini tarbiyalash va rivojlantirish vosita va usullari.

20-mavzu. Maxsus jismoniy tayyorgarlik mashg'uoti. Chidamlilik jismoniy sifatini tarbiyalash va rivojlantirish

Turli yosh va malakaga ega futbolchilarni chidamlilik jismoniy sifatini tarbiyalash va rivojlantirish vosita va usullari.

21-mavzu. Maxsus jismoniy tayyorgarlik mashg'uoti. Maxsus jismoniy sifatlarni tarbiyalash va rivojlantirish

Maxsus jismoniy tayyorgarlik bo'yicha o'quv-mashg'uotlarni tashkil etish. Maxsus jismoniy sifatlarni tarbiyalash va rivojlantirish. Maxsus epchillik jismoniy sifatini tarbiyalash va rivojlantirish.

22-mavzu. Maxsus jismoniy tayyorgarlik mashg'uoti. Tezlik-kuch, tezlik-chidamlilik, maxsus chidamlilik jismoniy sifatlarini tarbiyalash va rivojlantirish

Turli yosh va malakaga ega futbolchilarni tezlik-kuch, tezlik-chidamlilik, maxsus chidamlilik jismoniy sifatini tarbiyalash va rivojlantirish vosita va usullari.

23-mavzu. Maxsus egiluvchanlik jismoniy sifatlarini tarbiyalash va rivojlantirish
Turli yosh va malakaga ega futbolchilarni maxsus egiluvchanlik jismoniy sifatini tarbiyalash va rivojlantirish vosita va usullari.

24-mavzu. Maxsus jismoniy tayyorgarlik mashg'uloti. Kuch- chidamliligi va boshqa jismoniy sifatlarni tarbiyalash va rivojlantirish
Turli yosh va malakaga ega futbolchilarni kuch-chidamlilik jismoniy sifatini tarbiyalash va rivojlantirish vosita va usullari.

25-mavzu. Maxsus chidamlilik jismoniy sifatlarini tarbiyalash va rivojlantirish
Turli yosh va malakaga ega futbolchilarni maxsus chidamlilik jismoniy sifatini tarbiyalash va rivojlantirish vosita va usullari.

5-MODUL. Texnik-taktik va jismoniy tayyorgarlikning birligi

26-mavzu. Texnik-taktik va jismoniy tayyorgarlikni takomillashtirish bo'yicha o'quv mashg'ulotlarni tashkil etish

Turli yosh va malakaga ega futbolchilarni texnik-taktik va jismoniy tayyorgarlikni tarbiyalash va rivojlantirish vosita va usullari. Tayyorgarlikni turli bosqichlarida vosita va usullarni qo'llash.

27-mavzu. Bosh bilan o'ynash texnikasiga o'rgatish va uni takomillashtirish
To'pni turli usullarda bosh bilan o'ynash texnikasiga o'rgatish va ularni takomillashtirish. Turli usullarda bosh bilan o'ynash texnikasini turli sharoitlarda (oddiy, murakkab, musobaqa) mustahkamlash.

28-mavzu. To'pni yon chiziqdan o'yinga kiritish texnikasiga o'rgatish va uni takomillashtirish

To'pni turli usullarda yon chiziqdan o'yinga kiritish texnikasiga o'rgatish va ularni takomillashtirish. Turli usullarda va turli sharoitlarda (oddiy, murakkab, musobaqa) harakatlarni mustahkamlash.

29-mavzu. Texnik-taktik va jismoniy tayyorgarlikning birligi. Majmuaviy yo'nalihsiga ega mashg'ulotlarni tashkil etish va o'tkazish

Texnik-taktik va jismoniy tayyorgarlikni takomillashtirish bo'yicha o'quvmashg'ulotlarni tashkil etish. Turli yosh va malakali futbolchilarni tayyorlashga qaratilgan vosita va usullarni qo'llab mashg'ulotlarni tashkil etish shakllari.

30-mavzu. Nazorat va ikki tomonlama uchrashuvlarda o'rganilgan texnik va taktik harakatlarni mustahkamlash

Nazorat va ikki tomonlama uchrashuvlarda o'rganilgan texnik va taktik harakatlarni mustahkamlash. Maxsus topshiriqli vazifalarni amalga oshirish.

6-MODUL. Futbol bo'yicha musobaqalarni tashkil etish va xakamlik qilish

31-mavzu. Mashg'ulotlar davomida tashkil etiladigan musobaqalarda va futbol uchrashuvlarida hakamlikni amalga oshirish

Futbol bo'yicha musobaqalarda hakam sifatida ishtiroy etish va maxsus bilim, ko'nikma va malakalarni egallash.

32-mavzu. Futbol bo'yicha musobaqalarni tashkil etish. Futbol bo'yicha musobaqalarda ishtiroy etish

Mutaxassislik gurux (futbol) talabalari o'rtaida musobaqalarni tashkil etish va o'tkazish. Musobaqalarda bevosita ishtiroy etish va malakalarni oshirish.

33-mavzu. Futbol bo'yicha musobaqalarda hakamlik qilish

Futbol bo'yicha musobaqalarda bosh va yordamchi xakam sifatida ishtiroy etish va malakalarni oshirish.

Asosiy adabiyotlar

1. Futbol nazariyasi va uslubiyati. Darslik. R.I.Nurimovning umumiyligi tahriri ostida. T.: «ILMIY TEXNIKA AXBOROTI – PRESS NASHRIYOTI». 2018. 316 b.

2. Sport va harakatli o'yinlarni o'qitish metodikasi (Futbol). DARSLIK. M.B.Ibragimov, B.B.Ibragimov. «Durdon». 2020. - 268 b.

3. Sport pedagogik mahoratini oshirish (futbol). Darslik. Sh.X.Istroilovning umumiyligi tahriri ostida. O'zR. Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya instituti. T.: «IQTISOD- MOLIYA», 2015. - 224 b.

4. Sport pedagogik mahoratini oshirish (Futbol). Darslik. Sh.T.Iseyevning umumiyligi tahriri ostida. T.: «ILMIY TEXNIKA AXBOROTI PRESS NASHRIYOTI». 2018. - 312 b.

5. Sport va harakatli o'yilar (futbol) / darslik: Sh.X. Istroilov, Z.R.Nurimov, Sh.U.Abidov, S.R.Davletmuratov, A.A.Karimov. T.: «Sano- standart» nashriyoti, 2017. - 320 b.

Qo'shimcha adabiyotlar

6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 3-iyuldagagi "Jismoniy tarbiya va ommaviy sportni yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3031-sonli Qarori. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami. 23(783)-son. - 455 modda. - B.47-69.

7. Futbol: kniga-trener. - Moskva: Eksmo, 2015. - 272 il.

8. Jonatan Uilson. Kniga o futbolyx taktika. Strategiya na futbolnom pole/Dj. Uilson; [per. s ang. D.Kurochki]. Moskva: Eksmo, 2014. 352 s.

9. Abidov Sh.U. Yosh futbolchilarning o'quv mashg'ulot jarayonini tashkil qilish va rejalashtirish. Uslubiy tavsiyanoma. T., O'zDJTI. 2011. - 38 b.

10. Artikov A.A. Alimjanov S.I. Shukurova Sh.T. Futbolchilarning mashg'ulot jarayonida pedagogik nazorat. Uslubiy qo'llanma. Toshkent. 2014. -62 b.

11. Artikov A.A. Futbolchilarning pressing taktik harakatlari taxdili. Uslubiy qo'llanma. Toshkent. 2013. - 67 b.

12. Artikov A.A. Shukurova Sh.T. Futbol sport turida taktik tizimlarining o'zgarishi. Uslubiy qo'llanma. Toshkent. 2015. - 50 b.

13. Artikov A.A. Shukurova Sh.T. Mag'lubiyatdan keyin o'yindan chiqib ketish bilan o'ynaladigan musobaqa tizimi. Uslubiy tavsiyanoma. Toshkent. 2014. - 46 b.

14. Artikov A.A. Shukurova Sh.T. Musobaqalarni daveti tizimda o'tkazish tartibi. Uslubiy qo'llanma. Toshkent. 2015. - 50 b.

15. Bekturov O.Yo. Yosh futbolchilarning nazariy bilimlarini oshirish. Uslubiy qo'llanma. Toshkent. 2013. - 35 b.

16. Davletmuradov S.R. Futbolchilarni tayyorlashda pedagogik nazorat. Uslubiy qo'llanma. Toshkent. 2014. - 26 b.

17. Kuryazov R. Yosh futbolchilarning jismoniy tayyorgarligi. Uslubiy qo'llanma. Toshkent. 2012. - 38 b.

18. Mirzaulov A.G., Tolaganov A.A., Polatov S.N. Futbol o'yin qoidalari va musobaqalarni tashkil etish. O'quv uslubiy qo'llanma. Toshkent. 2014.52 b.

19. Ibragimov M.B. Zamonaviy futbolda texnika va taktika. O'quv uslubiy qo'llanma. «Buxoro». 2010. - 68 b.

20. Ibragimov M.B. Futbol madaniyati. O'quv qo'llanma. «Tafakkur bo'stoni». Toshkent. 2013. - 191 b.

2.12. Sport menejmenti

Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarga iqtisodiy bilimlarning nazariy asoslarini, iqtisodiyotning asosiy tushunchalari va kategoriyalarini, iqtisodiy qonunlar va tamoyillarini o'rgatish hamda ularni amaliyotda tatbiq etish ko'nikmasini hosil qilishdan iborat.

Fanning vazifasi talabalarni sport menejmenti va iqtisodiyoti haqidagi nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalalar, iqtisodiy hodisa va jarayonlarga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyoqarashini shakllantirish vazifalarini bajaradi.

Fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga quyidagi talablar qo'yiladi. Talaba:

- jismoniy tarbiya va sport sohasidagi boshqarish masalalarini hal etish va undan samarali foydalananish to'g'risida tasavvurga ega bo'lishi;

- sport menejmentining mohiyati va tamoyillari, asosiy va aniq funktsiyalari, boshqaruv usullarini va ularni amal qilish hususiyatlari bilishi va ulardan foydalana olishi;

- jismoniy tarbiya va sport faoliyatida yangi zamonaviy boshqarish tizimini bilish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.

1-MODUL. Sport menejmenti asoslari

1-mavzu. O'zbekistonda sport menejmenti

O'zbekiston sharoitida jahon moliyaviy inqirozi va sport menejmentining o'mni. Bozor iqtisodiyoti sharoitida sport boshqaruv. Sport menejmenti fanining predmeti va mazmuni. Menejment nazariyasining evolyustiyasi va uning sport menejmenti rivojidagi o'mni. Menejment nazariyasining o'rta asrdagi evolyustiyasi. Menejment nazariyasining yangi davridagi evolyustiyasi va uning sport rivojidagi o'mni.

2-mavzu: Sport menejmentining asosiy tushunchalari

Sport menejmentining boshqaruv prinsiplari. Sportda menejmentning vazifalari. Menejment usullarining mazmuni, mohiyati. Sport menejmenti asosiy usullarining tavsifi. Sport menejmentida ma'muriy-buyruqbozlik usullari. Sport menejmentida iqtisodiy usullar. Menejmentning ijtimoiy-riyhi usullari.

3-mavzu. O'zbekistonda sportni boshqarishning zamonaviy tizimlari

Sportda hozirgi zamon boshqaruv tizimining shakllanishi. Sport menejmenti zamonaviy tizimini belgilovchi omillar. O'zbekistonda sport tashkilotlarining huquqiy asoslari. Sport tashkilotlarining bozor iqtisodiyoti sharoitidagi hususiyatlari.

4-mavzu. Sport menejmentida ahborot ta'minoti va boshqaruv qarorlari

Sport menejmentining ahborot ta'minoti. Sport menejmentda jarayonlarni ahborot bilan ta'minlash. Boshqaruv qarorlarining mohiyati va ularga qo'yiladigan talablar. Sport menejmentida boshqaruv qarorlarini qabul qilish.

5-mavzu. Sport turlarini rivojlantirishda sport menejmentning roli

Sport menejmentining maqsadlari. Xalqaro sport aloqalarining rivojlanishida menejment va marketingining o'mni. Olimpiya harakati rivojida sport menejmentining o'rni.

6-mavzu. Professional sport menejmenti

Professional sportning mazmuni va mohiyati. Professional menejmentda korporativ boshqaruvning hususiyatlari. Professional sport menejmentini rivojlanirish omillari.

7-mavzu. Sport menejmentida strategik konsepsiylar

Sport menejmentida strategik boshqaruv. Sport menejmentida sportni strategik rejorashtirish konsepsiylari.

8-mavzu. Xorijiy mamlakatlarda sport tashkilotlarining menejmenti

Xorijiy mamlakatlarda sport menejmentining shakllanishi va rivojlanishi. Xorijiy mamlakatlarda sport marketingining konsepsiysi. Xorijda sport aloqalarini rivojlanishida sport menejmentining ahamiyati.

9-Mavzu. Jismoniy tarbiya va sportni boshqarishning nazariy asoslari

Jismoniy tarbiya va sport menejmentini jamiyatning iqtisodiy negizi bilan bog'lab, shu bilan birga boshqaruvning ikki: tashkiliy-texnikaviy va ijtimoiy- iqtisodiy tomonlarini hisobga olgan holda o'rganish lozim. Jismoniy tarbiya va sportni boshqarish fanining maqsadi va vazifalari, boshqa fanlar bilan aloqadorligi. Jismoniy tarbiya va sport sohasidagi qonun hamda qarorlar boshqarishning asosiy manbalari.

10-Mavzu. Jismoniy tarbiya va sport sahosing me'yoriy huquqiy asoslar

Davlatni idora qilish bo'yicha barcha faoliyatlarda Prezidentlik tizimi, Oliy Majlis hamda vazirliliklar va jamoaat tashkilotlarining o'rni. Boshqarish tamoyillari. "Jismoniy tarbiya harakati", "Boshqarish", "Boshqarish tizimlari", "Ilmiy boshqarish", "Boshqarish usullari" tushunchalarining umumiy ta'rifni.

11-mavzu: Sport sanoati va sport turizmi

Sport sanoatining asosiy qatnashchilari. Tomoshabinlar. Sport tovarlari va xizmatlari, ahborotlari ishlab chiqaruvchilar. Sportchilar va murabbiylar. Sport turizmi iqtisodiyoti. Professional sport iqtisodiyoti.

12-mavzu: Jismoniy tarbiya va sportni moliyalashtirish

Jismoniy tarbiya va sportni moliyalashtirishning asosiy prinsiplari. Jismoniy tarbiya va sportni davlat tomonidan moliyalashtirilishi. Jismoniy tarbiya va sportni o'z-o'zini mablag' bilan ta'minlanishi. Sport tashkilotlari va birlashmalarining tashkiliy-xuquqiy shakllari. Yaxka tartibdagi tadbirkorlar va yagona egalik. Xo'jalik sherikchiligi. Aksionerlik jamiyatlar. Notijorat jismoniy tarbiya sport tashkilotlari.

13-mavzu: Sportda jamoatchilik bilan ishlash va reklama

Reklama bu muomala vositasi sifatida. Reklamani rejorashtirish va uning turlari. Reklama tashuvchilar. Sotishni qo'llab-quvvatlash. Jamoatchilik bilan ishlash. (Public Relations)

14- mavzu: Sportda va sport sanoatida tovar belgilari. Sport tovarlari va sportchilarga narx belgilash.

Tovar belgilari va firma uslublari xaqida umumiy ma'lumot. Sport komandalari va klublarining nomlanishi. Sport biznesida rebrending. Tovar belgilari funktsiyalari. Tovar belgilaringin xuquqiy ximoyasi. Sport biznesida talismanlar. Sport tovarlari va xizmatlariga narx belgilash tartiblari. Sportchilarga narx belgilash tartibi. Sportchilarni ijara berish va ijara olish tartibi.

15-mavzu: Sportda va sport sanoatida biznes rejorashtirish.

Tadbirkorlik g'oyasi va uni amalga oshirish tartibi. Biznes reja va uning funktsiyalari. Biznes rejaning ustida ishlash tartibi. Biznes rejaning tarkibiy qismlari. Kirish qismi. Asosiy qism. Ilovalar.

16-mavzu: Sportda bashorat qilish va iqtisodiy-matematik modellashtirish

Matematik modellashtirishning vazifalari va funktsiyalari. Sport inshootlari tushunchasi. Sport inshootlari iqtisodiyoti. Ommaviy xizmat ko'satisht nazariyasasi.

17-mavzu: Jismoniy tarbiya va sportda mehnatga haq to'lash.

Mehnatga haq to'lash turlari. Mehnat shartnomasi tushunchasi. Mehnat shartnomasi bo'yicha ishlash. Tomonlarning xuquq va majburiyatlari. Yagona tarif setkasi tushunchasi. Yagona tarif setkasi - O'zbekiston budget xodimlari mehnatiga xaq to'lash qoroli.

18- mavzu: Korporativ sport

Ishlab chiqarish jarayonlarida jismoniy tarbiya va sportning o'mi. Ishlab chiqarish xarajatlarini va ishlab chiqarish yo'gotishlarini pasaytirish. Maxsulot sifatini oshirish. Mehnat unumdarligini oshirish yo'llari. Jismoniy tarbiya va sport mehnatini ilmiy tashkil qilish tizimi.

19-mavzu: Sportda va sport biznesida manfaatlarni ijtimoiy-iqtisodiy ximoya qilish.

Ijtimoiy-iqtisodiy himoya qilish tushunchalari. Sug'urta tushunchasi. Sug'urta turlari. Sportchilar va murabbiyatlari sug'urta qilish. Jismoniy tarbiya va sportda kasaba uyushmalari. Sport biznesida tadbirkorlarning birlashishi.

20-mavzu: Jismoniy tarbiya va sportda iqtisodiy munosabatlarni davlat tomonidan tartibga solish va o'z-o'zini tartibga solish tartibi

Iqtisodiy munosabatlarni reglamentlashtirish sohasida davlatning funksiyalari va roli. Jismoniy tarbiya va sport sohasida iqtisodiy munosabatlarni davlat tomonidan tartibga solish. Sport tashkilotlarida iqtisodiy munosabatlarni o'zini- o'zi tartibga solish.

Asosiy adabiyotlar

1. Galkin N.K. "Ekonomi fizicheskoy kultury i sporta". Uchebnik - Moskva 2014 g.
2. Pol A. Samuelson, Uilyam D. Nordxaus. Iqtisodiyot. 19-nashr. McGraw-Hill kompaniyalari. AQSh. 2015 yil.
3. O'lmasov A., Vahobov A.V. Iqtisodiyot nazariyasi. Darslik. – T.: «Iqtisod- moliya», 2014. – 480 bet.

Qo'shimcha adabiyotlar

4. Aliev I.M. "Ekonomika truda" Uchebnik dlya bakalakov M.: Yurayt 2012. 344st.
5. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi - T.: O'zbekiston, 2014. – 46 b.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni "Jismoniy tarbia va sport sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtish chora-tadbirlari" to'grisida PF 5368 05.03.2018
7. Inson taraqqiyoti. Darslik. i.f.d., prof. Q.X. Abdurahmonov tahriri ostida. T.: Fan va texnologiya, 2014. – 476 s.
8. O'zbekiston Respublikasining Mehnat kodeksi: (2011 yil 1 iyulgacha bo'lgan o'zgartish va qo'shim chalar bilan) Rasmiy nashr Respublikasi Adliya vazirligi. – T.: Adolat, 2011. - 276 b. O'zbekiston

Internet saytlari

9. www.gov.uz - O'zbekiston Respublikasi xukumat portali.
10. www.lex.uz O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
11. www.stat.uz - O'zbekiston statistika qo'mitasi
12. www.ziyonet.uz - Ta'lim portali

3.01. Futbol nazariyasi va uslubiyoti

Fanni o'qitishdan maqsad futbol sport turini nazariy va amaliy asoslariga talabalarni o'rgatish va ularda kerakli ko'nikma va malakalarni shakillantirishdan iborat.

Fanni vazifasi - futbolni o'rgatish vositalari, uslub va uslubiyati, tamoyillari, mashg'ulot va musobaqlarni tashkil qilish va o'tkazish, futbol texnikasi va taktikasiga o'rgatish va rivojlantirish, jismoniy tayyorgarlikni tarbiyalash va rivojlantirish vosita va usullari, sport mashg'ulotlarini tashkil etish asoslari bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarga o'rgatishdan iborat.

1-MODUL. Futbolning rivojlanish tarixi

1-mavzu. Mutaxassislikka kirish

Ta'lim yo'nalishi bo'yicha tayyorlanadigan bakalavr-kadrining funktional faoliyati, jismoniy tarbiya va sportning ijtimoiy va boshqa muhim funksiyalari, sog'lom va barkomol avlodni tarbiyalashdagi ahamiyati, mazkur kasbning keng qamrovligi va ko'pfunksionalligi. Soha bo'yicha kadrn tayyorlashda ta'lim olishning o'ziga xos xususiyatlari bunda "Tanlangan sport turin nazariyasi va uslubiyoti (futbol)" fanining o'mi, uning boshqa fanlar va pedagogik kasb tayyorgarligini o'zga shakllari bilan uzviy bog'liqligi. O'qituvchi-trener kasbini tanlashning ijtimoiy-pedagogik va biopsixologik asoslari. O'qituvchi-trener kasbini tanlash motivatsiyasi. O'qituvchi-trenerning kasbiy-pedagogik funksiyalari.

2-mavzu. Futbolni paydo bo'lish tarixi va taraqqiyoti

Qadimgi davrlardagi va o'rta asrlarda futbolning paydo bo'lishi tarixi va taraqqiyoti. Futbolni jahonda rivojlanishi.

3-mavzu. O'zbekistonda futbolni boshqarish sub'yektfi. O'zbekistonda futbolni boshqaruvchi davlat va jamoat organlari

O'zbekistonda futbolni boshqaruvchi davlat va jamoat organlari, ularni tuzilishi va bo'linmalari. O'zbekiston Futbol Assosiatsiyasi. Tashkilotning maqsad va vazifalari, ish mazmuni va tarkibiy tuzilishi.

4-mavzu. Futbolning kelib chiqish tarixi va uni rivojlanish bosqichlari. Futbolni jahonda va O'zbekistonda rivojlanishi

Futbolni vujudga kelishi va uning mazmunini evolyutsion o'zgarishi, uning rivojlanish bosqichlari. Futbol bo'yicha Osiyo va Jahon championatları, Olimpiya o'yinlari tarxi. O'zbekistonda futbolni rivojlanishi. O'zbek futbolchilarining mamlakat va xalqaro musobaqlarda ishtirok etish natijalari.

2-MODUL. Sport tayyorgarligining maqsadi, vazifalari va mazmuni.

4-mavzu. Sport tayyorgarligining asosiy vositalari va usullari

Sport tayyorgarligining maqsadi. Sport tayyorgarligining asosiy vazifalari. Sport tayyorgarligining asosiy vositalari. Sport tayyorgarligining asosiy usullari. Turli toifali futbolchilar sport mashg'ulotlarining maqsadi, vazifalari va mazmuni.

4-mavzu. Futbolchilar tayyorlash tizimida tayyorgarlik turlari

Tayyorgarlik turlari haqida tushuncha. Nazary, psixologik, jismoniy, texnik, taktik tayyorgarliklarni amalga oshirishning umumiyl qonuniyatları. Tayyorgartik turlarini amalga oshirishning o'ziga xos hususiyatlari.

5-mavzu. Yosh futbolchilarni tayyorlash asoslari.

Sport tayyorgarligi guruhlari. Har bir guruhning maqsad va vazifalari. Tayyorgarlik guruhlarida tayyorgarlik jarayonini rejalashtirish.

Yosh futbolchilarini tayyorlash asoslari. Tayyorgarlik guruhlari haqida tushuncha. Turli yosh va toifali futbolchilar tayyorgarligining umumiy tizimida tayyorgarlik turlarining ahamiyati, o'mi, maqsadi, vazifalari. Sog'limlashtirish, boshlang'ich, o'quv-mashg'ulot, sport takomillashtiruv hujjatlari, o'quv-mashg'ulot dasturlari, me'yoriy talablar. Tayyorgarlik guruhlarda o'tkaziladigan tayyorgarlik turlari: jismoniy, texnik, taktik va boshqa tayyorgarliklarning mazmuni.

3-MODUL. Musobaqlarni boshqarish. O'yinining qonun-qoidalari

6-mavzu. Futbol o'yini texnikasi

"Texnika" atamasi haqida etimologik va ensiklopedik tushuncha. Sport texnikasining umumiy asoslari. Futbol o'yini texnikasining tasnifi. Sport mahoratini o'sishida texnikanining ahamiyati. Texnikani jismoniy va boshqa sifatlari bilan bog'liqligi. Turli amplua o'yinchilarining texnik tayyorgarligi. Tayyorgarlikning maqsadi va vazifalari. Darvozabon, himoyachi, yarim himoyachi, hujumchilarining texnik tayyorgarligi. Texnikaga o'rgatish uslubiyatining umumiy asoslari. O'rgatish jarayonining tartibi va bosqichlari: boshlang'ich, chuqurlashtirilgan, mukammallashtirilgan takomillashtirish bosqichlari. O'rgatish usullari va vositalari.

7-mavzu. Futbo'l-yini taktikasi

"Taktika" atamasi haqida etimologik va ensiklopedik tushuncha. Futbo'l-yini taktikasining tasnifi. Sport mahoratini o'sishida taktikasining ahamiyati. Taktikani jismoniy va boshqa sifatlari bilan bog'liqligi. Turli amplua o'yinchilarining taktik tayyorgarligi. Tayyorgarlikning maqsadi va vazifalari. Darvozabon, himoyachi, yarim himoyachi, hujumchilarining taktik tayyorgarligi. Taktikaga o'rgatish uslubiyatining umumiy asoslari. O'rgatish jarayonining tartibi va bosqichlari: boshlang'ich, chuqurlashtirilgan, mukammallashtirilgan takomillashtirish bosqichlari. O'rgatishning usullari va vositalari. Yakka, guruhli va jamoaviy taktik harakatlari. O'yin tizimi, hujum va himoyada qo'llaniladigan taktik tizimlar, taktik "kombinatsiyalar", jamoani tashkil qilishda (yig'ishda, tayyorlashda) e'tiborga olinadigan shart-sharoitlar.

8-mavzu. Hakamlik qilish

Hakamlik qilish. Hakamning vazifalari. Bosh hakam bilan chiziq hakamlari o'tasidagi ishlataladigan signallar va imo-ishoralar.

9-mavzu. Futbol o'yinining qonun-qoidalari

Qonun-qoidalardagi tushuncha va izohlar. Futbol o'yinining qonunqoidalalarini rivojlanish tarixi. Qonun-qoidalarning futbolchilarining tayyorgarligiga ta'sir etish masalalari.

4-MODUL. Musobaqa turlari. Musobaqlarni tashkil etish va o'tkazish

10-mavzu. Musobaqa qoidalari. Hakamlar. Hakamlikqilish uslubiyati

Hozirgi kunda amaliyotda qo'llanilayotgan musobaqa qoidasini umumiy tafsiloti. Musobaqa qoidasini evolyutsion o'zgarishi va uni o'yin texnikasi va taktikasini rivojlanishiga ta'siri. Musobaqa qoidalardagi oxirgi o'zgarishlarning tafsiloti. Hakamlarning huquq va vazifalari, maydonadagi hakamlar. Hakamlik uslubiyatining umumiy masalalari. Yetuk hakamlar haqida ma'lumot.

11-mavzu. Musobaqa Nizomi. Musobaqani o'tkazishning tashkiliyuslubiy masalalari

Musobaqa Nizomi. Musobaqlarni turlari, tizimlari, turkumlarga bo'linishi va ularni rivojlantirish. Futbol musobaqlarining ijtimoiy, tarbiyaviy, biopsixologik va iqtisodiy ahamiyati. Musobaqlarni malakali sportchilar tayyorlashdagi o'mi va ahamiyati. Musobaqa Nizomi va uni tashkil qilish uslubiyati. Musobaqa o'tkazish maqsad va vazifalari. Musobaqaga rahbarlik qilish.

5-MODUL. Tayyorgarlik turlari

Sportchi tayyorgarligining turlari. Nazariy, psixologik, jismoniy, texnik, taktik tayyorgarlik. Turli yosh va toifali futbolchilar tayyorgarligining umumiy tizimida tayyorgarlik turlarining ahamiyati, o'mi va mazmuni.

12-mavzu. Texnik tayyorgarlik

Sportchi tayyorgarligining turlari. Nazariy, psixologik, jismoniy, texnik, taktik tayyorgarlik.

Turli yosh va toifali futbolchilar tayyorgarligining umumiy tizimida tayyorgarlik turlarining ahamiyati, o'mi va mazmuni. Texnik tayyorgarlik - sport mahoratini oshirish asosi. Texnik tayyorgarlikning maqsadi va asosiy vazifalari. Texnikani egallash bo'yicha o'tiladigan mashg'ulotlardagi vositalar va usullar. Texnik malakalarni shakllanishdan keyingi barqorolashtirish mahoratni takomillashtirish vositalari va usullari, ularning xususiyatlari.

13-mavzu. Texnik harakatlarni takomillashtirish usuliyati

Turli bosqichlarda texnik tayyorgarlikning maqsadi va vazifalari. Texnik tayyorgarlikni amalga oshirishda tayyorgarlik davrlarining turli bosqichlari, tayyorgarlikni amalga oshirish xususiyatlari. Texnik tayyorgarlikni boshqa tayyorgarlik turlari bilan o'zaro bog'liqlikda amalga oshirish masalalari.

14-mavzu. Taktik tayyorgarlik

Taktik tayyorgarlikning ahamiyati. Taktik tayyorgarlikning maqsadi va asosiy vazifalari.

Taktik tayyorgarligi vositalarini va usullarini takomillashtirish istiqbollari. Individual taktika. Guruxli taktika. Jamoaviy taktika. Taktik tayyorgarlikning jismoniy va boshqa tayyorgarlik turlari bilan bog'liqligi. Tayyorgarlik darajasi xar xil bol'gan futbolchilarining taktik tayyorgarligining xususiyatlari. Individual, guruxli va jamoaviy taktik harakatlar o'rtaсидagi o'zaro aloqadorlik.

15-mavzu. Turli amplua futbolchilarining o'yin taktikasi

Taktik mahoratning ahamiyati. Hujumchi, himoyachi, yarimhimoyachi va darvozabonlarning o'yin taktikasining tavsifi. Futbolchilarida taktik tafakkurni tarbiyalash, taktik mahorat va malakalarni xosil qilish.

16-mavzu. Jismoniy tayyorgarlik

Jismoniy tayyorgarlikning ahamiyati. Jismoniy tayyorgarlikning maqsadi va asosiy vazifalari. Jismoniy tayyorgarlikning vositalari va takomillashtirish istiqbollari. usullari. Tayyorgarlikni Umumiy va maxsus jismoniy tayyorgarlikni birligi.

Jismoniy tayyorgarlikni boshqa tayyorgarlik turlari bilan bog'liqligi. Tayyorgarlik darajasi xar xil bol'gan futbolchilarining jismoniy tayyorgarligining xususiyatlari. Umumiy va maxsus jismoniy tayyorgarlik. Turli yoshdagisi va turli toifadagi sportchilar uchun jismoniy tayyorgarlik vositalari va usullari.

17-mavzu. Jismoniy sifatlarni tarbiyalash, rivojlantirish va ularni rivojlanganlik darajasini aniqlash

Futbolchilarining umumiy va maxsus jismoniy tayyorgarligi mazmuni, xususiyatlari hamda bir-biri bilan o'zaro aloqadorligi. Umumiy jismoniy tayyorgarlik vositalari (akrobatiqa, yengil atletika, sport o'yinlari va boshqalar). Futbolchilarini tezligi, kuchi, chidamliligi, egiluvchanligi va chaqqonligini tarbiyalash usullari. Futbolchilarining maxsus jismoniy sifatlari. Maxsus jismoniy tashkil qilish uslubiyati.

tayyorgarlikning vositalari va usullari. Umumiy va maxsus jismoniy tayyorgarlikni aniqlash testlari.

18-mavzu. Futbolchilarning psixologik tayyorgarligi

Ma'nnaviy-irodaviy tayyorgarlik. Ma'nnaviy-irodaviy tayyorgarlikning ahamiyati. Turli toifali futbolchilar psixologik tayyorgarligining maqsadi va vazifalar. Psixologik tayyorgarlikning vositalari va usullari. Psixologik tayyorgarlikni boshqa tayyorgarlik turlari bilan bog'liqligi. Tayyorgarlik darajasi xar xil bo'lgan futbolchilarning psixologik tayyorgarligining xususiyatlari. Umumiy va maxsus psixologik tayyorgarlik. Turli yosh va toifadagi sportchilarning xususiyatlari. Tayyorgarlik vositalari va usullari. Irodaviy tayyorgarlik. Psixologik muvofiqlashuv va sharoitga o'z-o'zini moslashtirishning maxsus usullari. Sport formasi. Futbol musobaqalariga o'zini taylorlab, safarbar qilishning xususiyatlari.

6-MODUL. Futbol o'yini texnikasi

19-mavzu. Futbol o'yini texnikasi va uning tasnifi

Futbol o'yin texnikasi, sport texnikasining umumiy tushunchasi. Futbol o'yini texnikasining tasnifi. Texnika samaradorligining belgilovchilari. Sport texnikasiga o'rgatish jarayonidagi boshqaruv. Maydon o'yinchisining texnikasi. Darvazabon texnikasi. Hujumdag'i texnik harakatlar. Himoyadagi texnik harakatlar. Sport texnikasi bilan jismoniy tayyorgarlik, texnika bilan taktikaning o'zaro aloqadorligi. Mamlakatimizdagi va dunyodagi yetakchi o'yinchilar texnikasi.

7-MODUL. Futbol o'yini taktikasi

20-mavzu. Futbol o'yini taktikasi va uning tasnifi.

Futbol o'yin taktikasi. Taktikaning umumiy tushunchasi. Futbol o'yini taktikasining tasnifi. Taktika samaradorligini belgilovchi omillar. O'yinchilar funksiyasi, uning mazmuni.

21-mavzu. Futbol o'yini taktikasi va strategiyasi hamda uni belgilovchi omillar

O'yin strategiyasi, uslubi, sur'ati, o'ziga xos usullari to'g'risidagi umumiy tushunchalar. Ratsional taktika alomatlari. Taktik tafakkur va uning tashkil etuvchilar. Taktik harakatlanishning mahorati. Taktik harakatlar uchun o'quv maqsadlar. Hujum taktikasi. To'p va to'psiz bajariladigan harakatlar. Himoya taktikasi. To'p va to'psiz bajariladigan harakatlar. Taktika samaradorligini baholash usullari.

8-MODUL. Futbolchilarni tanlab olish

22-mavzu. Yosh futbolchilarni tanlab olish

Yosh futbolchilarni tanlash. Tanlab olish me'zonlari. Iqtidorli va qobiliyatli futbolchilarni aniqlash. BO'SM, ROZK futbol maktablariga qabul qilish va tanlab olish tizimi.

23-mavzu. Tanlov tizimi

Iqtidorli va qibiliyatli sportchi tushunchasi. Tanlov tizimi sportchilarni tayyorlash tizimining tarkibiy qismi sifatida. Tanlov tamoyillari, asosiy tanlov yo'llari, yangi mashq boshlayotgan o'yinchilar saloxiyatini uzoq muddatli bashorat qilish yo'llari. Sportchining asosiy barqaror bo'lgan, kamdan-kam o'zgarishlarga uchraydigan qobiliyatlarini bashorat qilish.

9-MODUL. Umumiy o'rta ta'limga muktablarida va BO'SM ishlarini rejalashtirish

24-mavzu. Umumiy o'rta ta'limga muktablarida sport seksiyasi mashg'ulotlarini tashkil etish va o'tkazish

Umumiy o'rta ta'limga muktablarida futbol seksiyasi ishlarini rejalashtirish (soatlarni hisoblab-taqsimlab chiqish, umumiy ish rejasи, istiqbolli, yillik, oylik va tezkor reja tuzish va b.). Kalendar reja tuzish va musobaqalar to'g'risidagi Nizom.

25- mavzu. BO'SM, olimpiya zaxiralari bilim yurtlarida yosh futbolchilarni tayyorlashni rejalashtirish

BO'SM, Futbolga ihtisoslashtirilgan maktab internati to'g'risidagi Nizom. Ta'limga muassasalari oldida turgan asosiy maqsad va vazifalar. Ta'limga muassasalari futbolchilari bilan o'quv-mashg'ulot ishlarini tashkil etish. Ta'limga muassasalari pedagogik kadrlar kontingenti.

10-MODUL. Tayyorgarlik turlari va ularni rejalashtirish

26-mavzu. Ko'p yillik tayyorgarlikni rejalashtirish

Rejalashtirish turlari: istiqbolli, joriy va tezkor rejalashtirish. Rejalashtirish turlarining uzviyligi va izchilligi. Ko'p yillik rejalashtirishning ahamiyati va mazmuni.

27-mavzu. Mashg'ulot jarayonini rejalashtirish va uning xususiyatlari

Futbolchilarning tayyorgarlik tizimida rejalashtirishning ahamiyati. Mashg'ulotlarni tashkil etishda rejalashtirishning ahamiyati va turli tayyorgarliklarni amalga oshirishdagi ko'rinishlari. Istiqbolli, joriy va tezkor rejalashtirish va ularning hususiyatlari.

28-mavzu. Sport mahoratini takomillashtirib borishni rejalashtirish

Sport mashg'ulotini rejalashtirish. Mashg'ulot jarayonini rejalashtirish xususiyatlari. Turli mashg'ulot sikllarida rejalashtirish. O'yinlararo sikllarining ishlab chiqilishi. Yillik mashg'ulot siklining turli bosqichlarida jismoniy texnik va taktik tayyorgarlikni rejalashtirish (mazmuni va nisbatlari).

11-MODUL. Jamoaga rahbarlik qilish

29-mavzu. Musobaqalar vaqtida jamoaga rahbarlik qilish

Bo'lajak o'yingga taktik rejani tuzish. Raqib to'g'risida axborot to'plash.

O'yin yuzasidan ko'satmalar berish. O'yinchilarni kuzatish va tahlil qilish usullari. O'yinni kuzatish va tahlil qilish usullari.

30-mavzu. Murabbiy faoliyatining pedagogik va psixologik tavsifi

Murabbiy tarbiyachi sifatida. Murabbiy-shogird ijodiy tizimi. "Murabbiy jamoa"ning o'zaro munosabatlar. Jamoani boshqarish usullari. Murabbiyning pedagogik qobiliyati. Murabbiyning shaxsiy sifatlari: axloqiy sifatlari, umumiy fazilatlar va kasbga oid sifatlari.

12-MODUL. Futbolchi organizmini tiklash tadbirlari

31-mavzu. Futbolchilarni tayyorgarlik jarayonida tiklanish tadbirlari.

Qayta tiklanishning pedagogik, psixologik, tibbiy-biologik usullari. Futbolchilarni tayyorlash tizimida qayta tiklanishning ahamiyati. Uning amalga oshirish yo'llari va usullari. Qayta tiklanishni samarali amalga oshirish omillari. Qayta tiklanishning pedagogik, psixologik, tibbiy-biologik usullari.

13-MODUL. Tayyorgarlikni nazorat qilish va hisobga olib borish

32-mavzu. Sport sohasidagi takomillashuvni nazorat qilish va hisobga olib borish

Nazorat turlari. Nazoratning ahamiyati. Sport sohasidagi takomillashuvni nazorat qilish va hisobga olib borishning ahamiyati. Tezkor, joriy va bosqichli nazorat.

33-mavzu. Nazorat turlari

Pedagogik nazorat usullari, ularning ahamiyati va mazmuni. Tibbiy nazorat. Psihologik nazorat. Nazorat mashqlari majmui va turli testlardan foydalananish.

14-MODUL. Ilmiy ishlarini tashkil etish va olib borish

34-mavzu. Talabalarning ilmiy ishlarini tashkil etish va olib borish

Tadqiqot mavzusini tanlash. Mavzuning dolzarligi, yangiligi, amaliy ahamiyatini belgilash. Mavzuga muvofiq tadqiqot yuzasidan tanlangan usullar va uslubiyatlarni asoslash va ulardan foydalanish. Eksperiment olib borish. Malumotlarni tahlil etish.

Asosiy adabiyotlar

1. Futbol nazariyasi va uslubiyati. Darslik. R.I.Nurimovning umumiylar tahriri ostida. T.: «ILMIY TEXNIKA AXBOROTI – PRESS NASHRIYOTI». 2018. 316 b.
  2. Sport va harakatlari o'yinlarni o'qitish metodikasi (Futbol). DARSLIK. M.B.Ibragimov, B.B.Ibragimov. «Durdon». 2020. - 268 b.
  3. Sport pedagogik mahoratini oshirish (futbol). Darslik. Sh.X.Istroilovning umumiylar tahriri ostida. O'zR. Oliy va o'rta maxsus ta'limgazalar vazirligi. O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya instituti. T.: «IQTISOD- MOLIYA», 2015. - 224 b.
  4. Sport pedagogik mahoratini oshirish (Futbol). Darslik. Sh.T.Iseyevning umumiylar tahriri ostida. T.: «ILMIY TEXNIKA AXBOROTI PRESS NASHRIYOTI». 2018. - 312 b.
  5. Sport va harakatlari o'yilar (futbol) / darslik: Sh.X. Istroilov, Z.R.Nurimov, Sh.U.Abidov, S.R.Davletmuratov, A.A.Karimov. T.: «Sano- standart» nashriyoti, 2017. - 320 b.
- Qo'shimcha adabiyotlar**
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 3-iyuldag'i "Jismoniy tarbiya va ommaviy sportni yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3031-soni Qarori. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plamni. 23(783)-son. - 455 modda. - B.47-69.
  7. Futbol: kniga-trener. - Moskva: Eksmo, 2015. - 272 il.
  8. Jonatan Uilson. Kniga o futbolyx taktika. Strategiya na futbolnom pole/Dj. Uilson; [per. s ang. D.Kurochki]. Moskva: Eksmo, 2014. 352 s.
  9. Abidov Sh.U. Yosh futbolchilarining o'quv mashg'ulot jarayonini tashkil qilish va rejalashtirish. Uslubiy tavsiyanoma. T., O'zDJTI. 2011. - 38 b.
  10. Artikov A.A. Alimjanov S.I. Shukurova Sh.T. Futbolchilarining mashg'ulot jarayonida pedagogik nazorat. Uslubiy qo'llanma. Toshkent. 2014. -62 b.
  11. Artikov A.A. Futbolchilarining pressing taktik harakatlari taxlili. Uslubiy qo'llanma. Toshkent. 2013. - 67 b.
  12. Artikov A.A. Shukurova Sh.T. Futbol sport turida taktik tizimlarining o'zgarishi. Uslubiy qo'llanma. Toshkent. 2015. - 50 b.
  13. Artikov A.A. Shukurova Sh.T. Mag'lubiyatdan keyin o'yindan chiqib ketish bilan o'ynaladigan musobaqa tizimi. Uslubiy tavsiyanoma. Toshkent. 2014. - 46 b.
  14. Artikov A.A. Shukurova Sh.T. Musobaqlarni davrli tizimda o'tkazish tartibi. Uslubiy qo'llanma. Toshkent. 2015. - 50 b.
  15. Bekturov O.Yo. Yosh futbolchilarining nazariy bilimlarini oshirish. Uslubiy qo'llanma. Toshkent. 2013. - 35 b.
  16. Davletmuradov S.R. Futbolchilarni tayyorlashda pedagogik nazorat. Uslubiy qo'llanma. Toshkent. 2014. - 26 b.
  17. Kuryazov R. Yosh futbolchilarining jismoniy tayyorgarligi. Uslubiy qo'llanma. Toshkent. 2012. - 38 b.
  18. Mirzaqulov A.G., To'laganov A.A., Po'latov S.N. Futbol o'yin qoidalari va musobaqlarni tashkil etish. O'quv uslubiy qo'llanma. Toshkent. 2014.52 b.
  19. Ibragimov M.B. Zamonaviy futbolda texnika va taktika. O'quv uslubiy qo'llanma. «Buxoro». 2010. - 68 b.
  20. Ibragimov M.B. Futbol madaniyati. O'quv qo'llanma. «Tafakkur bo'stoni». Toshkent. 2013. - 191 b.
  21. Ibragimov M.B. Futbol tibbiyoti. O'quv qo'llanma. «Tafakkur bo'stoni». Toshkent. 2018. - 265 b.

5610500– Sport faoliyati (futbol) ta'limgazalaridan ixtisoslik fanlardan yakuniy davlat attestatsiyasi savollari

2.01. Jismoniy tarbiya va olimpia tarixi

1. O'zbekiston Respublikasi «Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida»gi qonuning ahamiyati?
2. Xalqaro Olimpiya Qo'mitasini tashkil topishi, Olimpiya kongresi?
3. O'rta asrlarda o'tkazilgan bayramlar va an'anaviy marosimlarda qanday yangi sport turlari, jismoniy mashqolar, o'yinlar yuzaga kelgan?
4. O'zbekiston Milliy Olimpiya Qo'mitasi, maqsadi va vazifalari?
5. Abu Ali Ibn Sinoning "Tib qonunlari" asarida jismoniy tarbiya to'g'risida?
6. Qadimgi davrda jismoniy tarbiya paydo bo'lishining asosiy omillari?
7. O'rta asrlarda Osiyo, Amerika va Afrika mamlakatlari jismoniy tarbiya?
8. O'zbekiston Respublikasida mustaqillik yillarda jismoniy tarbiya va sportning rivojlanishi va istiqbollar?
9. Jismoniy tarbiyada o'qitish faoliyatining axloqiy tarbiyalashdagi o'mi?
10. O'zbekiston Respublikasi Milliy Olimpiya Qo'mitasi vazifalarini nimalardan iborat?
11. Abdulla Avloniying jismoniy tarbiya to'g'risidagi fikrlari?
12. O'zbekistonda olimpiya sport turlarining rivojlanishi?
13. Qadimgi Olimpiya o'yinlari tarixi haqida nazariy ma'lumot bering?
14. Olimpiya o'yinlarining xususiyatlari (1896– hozirgi davrgacha)?
15. O'zbekiston sportchilarining 1952–1992 yillardagi Olimpiya o'yinlarida ishtiroi?
16. Butunjahon antidoping agentligi (WADA) va uning faoliyati?
17. Patriarxat davridagi jismoniy tarbiya haqida nazariy ma'lumot bering?
18. Olimpiya o'yinlaridagi boykotlar va siyosiy namoyishlar?
19. Amir Temurning harbiy-jismoniy ta'lomi?
20. Sparta va Afinaning jismoniy tarbiya tizimidagi farqlar nimalardan iborat edi?
21. O'zbekiston Respublikasi Milliy antidoping agentligi faoliyati?
22. Amir Temur yashagan davrda jismoniy tarbiya?
23. Olimpiya ramzlarini ifodalab bering?
24. O'rta asrlarida Osiyo, Afrika va Amerika xalqlarining jismoniy tarbyasi qanday xarakterga ega bo'lgan?

5610500– Sport faoliyati (futbol) ta'limgazalaridan ixtisoslik fanlardan yakuniy davlat attestatsiyasi savollari

2.13. Sport pedagogik mahoratini oshirish(futbol)

1. Murabbiyining me'yoriy hujjatlarni yurgizish uslublari?
2. Futbol sport turida bo'yicha sport maktabalarda mashg'ulotlarni tashkillashtirish va o'tkazish uslublari?
3. Jismoniy tarbiya darslarining tasnifi?
4. O'quvchilarini aqliy rivojlantirishda jismoniy mashq mashq'ulotlarning ahamiyati?
5. Futbol bo'yicha murabbiyining intellektual qobiliyatini rivojlantirish?
6. Jismoniy tarbiya darslari - maktabda jismoniy tarbiya va ta'limgazalarining tarkibiy qismi?
7. Futbol sport turida jismoniy sifatlarni rivojlantirish uslublari?
8. Murabbiyining futbolga o'rgatishda texnik vositalardan foydalanan uslublari?

9. Jismoniy tarbiyada bilimlarni rivojlantirish jarayonida uning tavsifining o'zgarishi?
- 10.Jismoniy mashq mashg'ulotlari jarayonida tarbiyaviy prinsiplarning hal qilinishi?
- 11.Futbol bo'yicha yuqori malakali mutaxassis tayyorgarligi?
- 12.O'quvchilar jismoniy tarbiyasining ahamiyati, mashg'ulotlarning asosiy shakllari?
- 13.Harakatlarga o'rnatishda bilmidan foydalaniш?
- 14.Futbol bo'yicha Murabbiyning tashkilotchilik qobiliyatini rivojlantirish?
- 15.Umumiy jismoniy tayyorgarlikni takomillashtirish?
- 16.Futboli bo'yicha musobaqalar o'tkazishda kerakli jihozlar?
- 17.Jismoniy tayyorgarlik haqida tushuncha?
18. Tayyorgarlik tomonlari (mavjud me'yor)?
- 19.Musobaqa faoliyatini nazorat va tahlil qilish?
- 20.Futbolchilarning muayyan musobaqaga ruhiy tayyorgarligi?
- 21.Futbol bo'yicha Murabbiyning axborot yig'ish qobiliyatini rivojlantirish?
- 22.Murabbiydagi tashabbuskorlik va intizomililik qobiliyatini rivojlantirish?
- 23.Murabbiydagi emotsiional kechinmalarni boshqarish qobiliyatini rivojlantirish?
- 24.Futbol bo'yicha musobaqa qoidalari va xakamlik qilish asoslari?
- 25.Futbol bo'yicha murabbiyning taktik fikrlash qobiliyatini rivojlantirish?

5610500– Sport faoliyati (futbol) ta'lif yo'nalishida ixtisoslik fanlardan yakuniy davlat attestatsiyasi savollari

2.12. Sport menejmenti

1. Jismoniy tarbiya va sport sohasini boshqarish tizimlari?
2. Sport menejmentida reklamaning o'mni va ahamiyati?
3. Sport menejmenti fanining boshqa fanlar bilan bog'liqligi?
4. Transport shartnomasi nima maqsadda tuziladi va unga nimalar aks ettiriladi?
5. Xalqaro Olimpiya qo'mitasining faoliyatiga izoh bering?
6. Reklamaning asosiy vazifasi nimaldandan iborat?
7. Sport menejmenti fanining rivojlanish tarixi?
8. Sport marketingning mohiyati va ahamiyati?
9. Milliy Olimpiya qo'mitasining faoliyatiga izoh bering?
- 10.Xalqaro olimpiya o'yinlari haqida ma'luot bering?
- 11.Xalq milliy o'yilari markazi, uning ommaviy jismoniy tarbiya va sport ishlarini tashkil qilishdagi faoliyati?
- 12.Davlat byudjeti xarajatlari nima?
- 13.Jismoniy tarbiya va sportni tashkil qilishda jamg'arma uyushmalarining faoliyatları?
- 14.O'zbekistonda sportni boshqarishning zamonaviy tizimlari?
- 15.Jismoniy tarbiya va sport harakatida partiyalarning ishtiroti?
- 16.Sport menejmentida reklamaning o'mni va ahamiyati?
- 17.Reklamaning asosiy vazifasi nimaldandan iborat?
- 18.Jismoniy tarbiya va sport sohasiga menejerlar tayyorlash haqida nimalarni bilasiz?
- 19.Sport federatsiyalari tuzilishi, ish mazmuniga ta'rif bering?
- 20.Tovarlar va nufuz reklamasi haqida nimalarni bilasiz?
- 21.«Rahbar» va «Menejer» tushunchalariga aniqlik kriting?
- 22.Davlat byudjeti xarajatlari nima?
- 23.Menejmentning iqtisodiy usullari haqida yozing?

- 24.Reklamaning bevosita va bilvosita turlariga izoh bering?
- 25.Sport menejmenti fanining rivojlanish tarixi haqida nimalar bilasiz?

5610500– Sport faoliyati (futbol) ta'lif yo'nalishida ixtisoslik fanlardan yakuniy davlat attestatsiyasi savollari

3.01. Futbol nazariyasi va uslubiyoti

1. Darslarni tashkil qilishning "frontal" usuli?
2. Jismoniy tarbiya darsi asosiy qismining asosiy vazifalari?
3. Jismoniy tarbiyada o'qitish faoliyatining axloqiy tarbiyalashdagi o'mi?
4. Davolovchi jismoniy madaniyat darslari?
5. O'quvchilarni mehnat faoliyatiga tayyorlash jismoniy mashq mashg'ulotlarining ahamiyati?
6. Jismoniy tarbiya darsi yakunlovchi qismining asosiy vazifalari?
7. Darslarni tashkil qilishning "zveno" ("guruh") usuli?
8. O'quvchilarning estetik tarbiyasida jismoniy mashq mashg'ulotlarining o'mi?
9. Bilim – jismoniy tarbiyaning tarkibiy qismi?
- 10.Umumiy jismoniy tarbiya darslari?
- 11.Darslarni tashkil qilishning "aylanma mashq" usuli?
- 12.Sport trenirovkasi darslari?
- 13.Futbolchilarning musobaqadan keyingi psixologik tiklanishi?
- 14.Ko'p yillik tayyorgarlik tizimi qaysi omillarga bog'liq?
- 15.Osiyo o'yinlari tarixini tariflab bering?
- 16.Futbol sport turida bo'yicha sport maktablarida mashg'ulotlarni tashkillashtirish va o'tkazish uslublari?
- 17.Murabbiyning me'yoriy hujjalarni yurgizish uslublari?
- 18.Jismoniy tarbiya darsining "dars mazmuni"?
- 19.Jismoniy tarbiyada ma'naviy ong va axloqiy-xulq tajribasini shakllantirish?
- 20.Jismoniy tarbiya darsining tuzilishi (strukturasi)?
- 21.Jismoniy tarbiyada ma'naviy ong va axloqiy-xulq tajribasini shakllantirish?
- 22.Jismoniy tarbiya darsining tuzilishi (strukturasi)?
- 23.Futbol o'yining taktikasi evolyutsiyasi?
- 24.Jismoniy tarbiya darsi tayyorlov qismining asosiy vazifalari?
- 25.Futbolchilarning psixologik tayyorgarligi?